

Naročnina mesečno 18 Lir, za inozemstvo 31.50 Lir - nedeljska izdaja celoletno 34 Lir, za inozemstvo 65 Lir. Cek. rač. Ljubljana 10.650 za naročnino in 10.349 za inserate. Podružnica: Novo mesto.

Izključna pooblaščenka za oglaševanje italijanskega in tujege izvora: Unione Pubblicità Italiana S.A., Milano.

Izhaja vsak dan zjutraj razen ponedeljka in dneva po prazniku.

Uredništvo in uprava: Kopitarjeva 6, Ljubljana. Redazione, Amministrazione: Kopitarjeva 6, Lubiana. Telefon 4001-4005.

Concessionaria esclusiva per la pubblicità di provenienza italiana ed estera: Unione Pubblicità Italiana S.A., Milano.

Abbonamenti: Mese 18 Lire. Estero, mese 31.50 Lire. Edizione domenica, anno 34 Lire. Estero 65 Lire. C. C. P.: Lubiana 10.650 per gli abbonamenti, 10.349 per le inserzioni. Filiale: Novo mesto.

SCOVENECC

Bollettino No 979

Nuove posizioni conquistate in Tunisia

Valida resistenza alla pressione britannica in Tripolitania - 10 velivoli nemici distrutti

Il Quartier Generale delle Forze Armate comunica:

Nostre unità nel settore occidentale della Tripolitania hanno validamente resistito alla continua pressione britannica. In contrattacco sono stati respinti reparti nemici operanti contro una nostra formazione da ricognizione.

Sul fronte tunisino le forze dell'Asse hanno conquistato nuove posizioni, mantenendole saldamente, non ostante violenti ritorni offensivi dell'avversario.

La caccia italiana e germanica abbattava in combattimento sette velivoli ed altri tre ne distruggeva al suolo.

Sfax (Tunisia) veniva ieri bombardata in più ondate da aerei nemici; notevoli i danni; è in corso l'accertamento del numero delle vittime.

Aeroplani inglesi sganciavano qualche bomba dirompente e spezzoni incendiari nei dintorni di Cefalu e mitragliavano nella stessa zona un treno viaggiatori.

Altre azioni di mitragliamento si sono avute su linee ferroviarie e su rotabili nelle provincie di Palermo e Cosenza. Complessivamente vengono segnalati otto morti e nove feriti.

Un'incursione avversaria su Sciaci (Siracusa) causava diciotto morti e venticinque feriti nella popolazione e il crollo di alcune abitazioni.

Vojno poročilo št. 979

V Tunisu so bile zavzete nove postojanke

Pogumen odpor zoper angleški pritisk v Tripolisu - 10 sovražnih letal uničenih

Glavni Štan Italijanskih Oboroženih Sil objavlja:

Naše jedinice so na zahodnem odseku Tripolisa pogumno vztrajale pred nadaljnjim angleškim pritiskom. V protinapadih so bili odbiti sovražni oddelki, ki so nastopili proti neki naši ogledniški skupini.

Na tuniskem bojišču so osne sile zavzele nove postojanke in jih trdno obdržale brez ozira na močne nasprotne ofenzivne povratke.

Italijanski in nemški letalci so v boju sestrelili sedem letal, ostala tri pa so uničili na zemlji.

Sovražni bombniki so večerj v več valovih bombardirali Sfax (Tunis). Škoda je znatna. Ugotavljajo se številni žrtve.

Angleška letala so spustila nekaj razdiralnih bomb in zažigalnih drobovec na okolice Cefaluja ter na istem področju obstreljevala neki potniški vlak. Drugo obstreljevanje je bilo izvedeno na železniške proge ter na vlake v pokrajini Palermo in Cosenza. Skupno je bilo osem mrtvih in devet ranjenih.

Sovražni napad na Sciaci (Siracusa) je povzročil 18 mrtvih in 25 ranjenih med prebivalstvom ter razdejavanje nekaterih hiš.

Delo Kr. Akademije Italije

Seji Akademije je prisostvoval tudi predsednik ljubljanske Akademije

Rim, 28. jan. AS: Te dni je imela Kr. Akademija Italije svoje običajno zborovanje za mesec januar. Vsi štirje razredi Akademije so pričeli proučevati predloge za akademске nagrade in so obravnavali važna vprašanja umetniškega in kulturnega značaja. V razredu moralnih in zgodovinskih ved je podpredsednik De Stefano proslavil spomin Pietra Fedela, ki je nedavno umrl. Predložena so bila razna poročila, med njimi zelo zanimiva, kakor na pr.

Odposlanstvo fašistične stranke za proslave v Nemčiji

Rim, 29. januarja. s. Večera je odpotovalo v Nemčijo odposlanstvo fašistične stranke, ki se bo udeležilo proslav ob desetletnici Hitlerjevega prevzema oblasti v Nemčiji. Odposlanstvo vodi namestnik tajnika fašistične stranke Tarabini in v njem sta člana narodnega vodstva fašistične stranke Ajello in Perretti di Castelferretto, dalje še nadzornik Mittica, podnačelnik vrhovnega poveljstva GIL-a Zaccarini, zvezni tajnik ter poveljnik Echaniz in Natali; poleg teh so še zvezni tajniki Tabella, Morino, Gottioli, Scoti, Bertinelli, Spangaro, narodni zaupnik državnih ustanov Garatti, predsednik fašistične zveze kreditnih in zavarovalnih zavodov D'Avaid, nadzornik GUF-a Pezzato in načelnik zunanjih služb fašistične stranke Leonini. Ob odhodu so odposlanstvo prišli pozdravit tajnik fašistične stranke ter zastopniki nemškega poslanstva v Rimu.

Berlin, 29. januarja. AS. Odposlanstvo fašistične stranke, ki se bo udeležilo proslave desetletnice narodnega socializma, je prispelo v Berlin, kjer ga je na kolodvoru pozdravil italijanski veleposlanik ter mnogoteri člani italijanske kolonije. Med nemškimi osebnostmi sta bila predstavnik Hitlerjeve pisarne državni vodja Bohrmann ter novinar SS Himmler.

Odločna obramba na vzhodu

Branilci Stalingrada se junaško branijo — Nemški protinapadi med Kubanom in Manjičem ter med Doncem in srednjim Donom — Sovjetski napadi pri Voronežu krvavo zavrtnjeni

Hitlerjev glavni štan, 29. januarja. Nemško vrhovno poveljstvo objavlja: V trdi in odločni obrambi so zavrtnje armade vzhodnega bojišča vse množične sovjetske napade, bojujoč se po načrtih izvedle vse določene premike.

V Stalingradu so branilci zavrtnje besne sovražnikove napade na južni odsek kljub najhujšemu pomanjkanju in velikokratni premoči sovražnika.

Množični sovražni poskusi za prodor v zapadnem Kavkazu so se zrušili pred nemškimi in rumunskimi postojankami.

Na področju Kubana in v stepi južno od Manjiča so bili ustavljeni sovražni oklepni napadi. V protinapadu so nemške oklepne jedinice razkropile divizijo sovjetskega gardnega konjenišva in neko pehotno edinico.

Na novo pripeljane rezerve so vrgle Sovjete med Doncem in na področju srednjega Dona proti vzhodu.

Močni sovražnikovi napadi proti zapadnemu boku bojnega področja pri Voronežu so bili odločno in krvavo zavrtnjeni. Severopadno od Voroneža trajajo hudi in menjajoči se boji dalje.

Južno od Ladoškega jezera je sovražnik napadal samo na odseku ene divizije in je bil po hudih borbah zavrtnjen z velikimi izgubami.

V Afriki so bile sovražnikove sile, ki so skušale napasti naše postojanke v zapadni Tripolitani, zavrtnjene.

V Tunisu samo bojno delovanje krajevne pomena. Hitra nemška bojna letala so na-

padala oklepna sovražna izvidniška vozila in železniške cilje. Nemška in italijanska lovstva in protiletalska obramba je uničila devet sovražnih letal.

Sovjetske vojne metode

Berlin, 29. jan. AS: Nemški vojni dopisnik popisuje boljševiške vojne metode, s katerimi hočejo za vsako ceno doseči svoje cilje. Lahko smo ugotovili — piše časnikar — da so rdeči pri svojih zadnjih napadih uporabljali nekaj napadalnih oddelkov, obloženih v nemške uniforme, da bi tako premotili nemške straže ter nemške opazovalce. Boljševiki nadalje nele, da uporabljajo možnarje vseh velikosti proti enemu samemu nemškemu vojaku, marveč tudi topništvo in razsipavačo s strelivom, kakor še nikdar doslej. Težke sovjetske izgube pri njihovih ofenzivah v zadnjih mesecih, so prisilile boljševiško poveljstvo, da je začelo od vsepovsod spravljati na bojišče rezerve. Nič redkega in čudnega ni, če vidiš na bojišču 50 let stare moške in 17 let stare mladeniče, ki so jih doslej uporabljali le pri pomožnih delih v zaledju. Med temi vojaki se nahajajo tudi ranjenci, ki so komaj prišli iz bolnišnic in so tako rekoč v začetku okrevanja. Protiletalsko topništvo, postavljeno zahodno od Stalingrada, so vodile ženske v starosti od 22 do 51 let. V zvezi z delovanjem nemškega letalstva nad bojiščem pri Voronežu pa se je izvedelo, da so nemška letala brez prestanka obstreljevala sovjetske kolone na pohodu ter zbirališča sovražnih čet. Na enem samem mestu je bilo na tem odseku uničenih 50 avtomobilov s četami in vojnimi gradivom, en tovorni vlak ter dve protiletalski bateriji.

Mobilizacija vseh nemških sil za državno obrambo

Berlin, 29. jan. AS. Nemški generalni komisar za delo Sauckel je uveljavil posebne pravice, ki mu jih je dal Hitler, ter izdal določila za mobilizacijo vseh moških in žensk, ki so sposobni z delom pomagati pri obrambi nemške države.

Po teh določilih se morajo vsi moški od 16. do 65. leta in vse ženske od 14 do 45. leta, ki prebivajo na ozemlju nemške države, zglastiti za vpis pri pristojnem delovnem uradu takoj, ko bo urad povabil k temu vse prebivalstvo, ali pa začel klicati posameznike.

Te obveznosti so oproščeni moški in ženske, ki so na dan 1. januarja 1943 že delali vsaj 48 ur na teden, dalje tisti delavci, ki na lasten račun opravljajo določeno delo in so ob istem času zaposlovali več kakor 5 delavcev, tisti, ki so bili zaposleni pri poljskih delih, uslužbeni javne uprave, učenci in učenke srednjih in višjih javnih ali zasebnih šol, duhovni in tuji. Dalje se ni treba za obrambno delo priglasiti ženskam, ki morajo skrbeti za otroke, starega manj kakor 6 let ali pa, ki imajo vsaj dva otroke, mlajša kakor 14 let.

Po preskušnji posebnih sposobnosti in zdravja posameznih vpisancev bodo odločili, na katero področje državne obrambe jih bodo poslali, da bi čimbolj koristili. Pri ženskah bodo s temi pregledi ugotovili, kako opravljajo svoje posle kot matere in gospodinje.

Pri določanju področja, na katero bodo različne vpisane osebe lahko poklicali v službo za pomoč pri državni obrambi, bodo seveda upoštevali večje ali manjše rodbinske obveznosti. Tako bo n. pr. ženska s 6letnim otrokom poklicana na delo samo, ko bodo na mestih že vse ženske, ki nimajo otrok. Pri dodeljevanju posameznih obveznikov različnim panogam bodo upoštevali tudi želje posameznikov, v kolikor bo mogoče.

Berlin, 29. januarja. AS. Današnji listi v velikem obsegu objavljajo odredbe glavnega nemškega komisarja za delo Sauckela v zvezi z mobilizacijo moških in žensk, ki doslej še niso bili vključeni v delo za vojno ali koristno za vojno gospodarstvo ter na kratko komentirajo nove ukrepe, katerih izvedbo je Hitler neposredno poveril Sauckelu. Vsa Nemčija je prilegnjena v delo za zmago, poroča »Börsen Zeitung«, ki pravi, da je nova zaposlitev narodnih sil za obrambo Nemčije v tem izrednem trenutku njene zgodovine izraz

železne volje vsega nemškega naroda za končno zmago. Mobilizacija dela, komentira »Deutsche Allgemeine Zeitung« ima politični in gospodarski pomen. Je najboljši odgovor, ki ga je moči dati na splošni napad boljševizma. Cilj novih ukrepov je zagotovitev velikih količin in potreb vojnega gradiva za bojišče, pa tudi zagotovitev neobhodno potrebnih izdelkov za javno življenje v notranjosti države. »Völkischer Beobachter«, ki predvsem poudarja obliko, v kateri bo Nemčija dosegla svoje vojne cilje s totalno in brezpogojno uporabo svojih delovnih rezerv, pravi, da so dodatna zakonska določila o obveznem delu omilila njegovo strogost.

Tojo je potrdil popolno solidarnost trojne zveze

Tokio, 29. jan. AS. Večera se je začelo zasedanje japonske zbornice. Ob tej priliki je imel predsednik vlade general Tojo govor, v katerem je poleg drugega poudaril, da so napori Italije in Nemčije utrdili nepremagljivo postojanko, ki sta si jih osvojili. Rekel je, da položaj v Severni Afriki nima nobenega vpliva na celoten potek vojne v Evropi in v Vzhodni Aziji. Pričel je, da se Japonska, Italija in Nemčija trudijo, da bi s pospešenimi napori dosegle cilje medsebojnega sodelovanja in s tem dosegle tudi skupno zmago. Zatrdil je, da bo Birma letos dobila svojo neodvisnost, poudaril pa tudi nagli povratek te države v dobi miru in reda. Tudi Filipini bodo neodvisni, ako bodo hoteli sodelovati pri pospeševanju napredka vse velike Vzhodne Azije. To smatra Tojo za trdno.

Predsednik vlade je izrazil simpatije za Indijo in za njene vodnike, ki se potegujejo za popolno osamosvojitve od Velike Britanije.

Kolikor pa se tiče Cangkajskove Kitajske in Avstralije, je Tojo poudaril brezplodnost njunega odpora in zato bo Japonska nadaljevala s svojimi udarci, dokler se ti dve državi ne boata znebili vseh utvar. Tojo je prešel potem na obravnavo razmerja do kitajske narodne vlade in na vojno napoved te vlade Veliki Britaniji in Združenim državam. Razlagal je potem tesno sodelovanje med Siamom in Japonsko in zatrdil, da je to mnogo

pripomoglo k utrditvi japonskega strateškega položaja, ki se po drugi strani stalno ojačuje.

Predsednik vlade je potem dejal: »Da bi zmagali v tej vojni, je treba spraviti na noge vse sile na domačem bojišču, potem pa vselej in do skrajnosti zadostiti potrebam naših oboroženih sil. Več skrb je treba osredotočiti na edini cilj, ki se mu pravi večanje udarne sile države.«

Vlada se silovito trudi, da bi povečala vojno izdelavo, posebno kar se tiče ladij. Da bi se z jamčila učinkovita, uspešna mobilizacija vseh sil in zalog v državi, je potrebno, da se odpravijo nekatera določila in zakoni, ki ne ustrezajo več današnjim razmeram, razen tega pa bo treba dati predsedniku večja pooblastila. Govornik je ponovno poudaril, da ni nobenega dvoma glede zmagovitve izida sedanje vojne. Da bi pa dosegli ta cilj, se bo treba seveda sprijazniti z novimi omejitvami in žrtvami. Japonsko ljucstvo se mora sprijazniti z načinom preprostega življenja in se živjeti v sedanje vojne razmere, obenem pa se voljno podvreči vsem omejitvam, ki jih sedanja vojna nalaga.

Govor so navzoči navdušeno odobraval. Nato je govoril zunanji minister Tani. Podal je pregled dogodkov lanskega leta in poudaril vstop Japonske v vojno, kar je dalo drugim narodom Vzhodne Azije priliko, da so se po dolgem času otresli britanskega in ameriškega jarma.

65 milijonov za zimsko pomoč

Berlin, 29. jan. 10. januarja, na peto ne. deljo, določeno za nabiranje prispevkov za zimsko pomoč, je bilo med nemškim ljudstvom zbranih 64.904.606 mark. Na isti dan lanskega leta je bilo zbranih 34.766.889 mark. Letošnji prispevki so se torej pomnožili v primeri z lanskim letom za 10.177.716 mark ali za 29.16%.

Barantanje za Norveško in nordijske države

Oslo, 29. jan. AS. Norveški tisk objavlja na prvih straneh poročila, ki so jih objavili danski listi o novih sovjetskih ozemeljskih zahtevah, katere so stavili Rusi zadnje tedne na pogajanjih z Angleži ter Amerikanci. Med drugim zahtevajo Sovjeti zase tudi severno Norveško z Narvikom ter Laponsko z Petsamom. Poudarjajo, da je sovjetski poslanik v Stockholmu na vprašanje zastopnikov tiska o tej zahtevi odbil vsak odgovor, ter ni hotel novice niti potrditi, niti zanikati. Norveški listi v svojih komentarjih omenjajo ruska imperialistična stremjenja proti morjem, kjer ni ledu. Norveški listi omenjajo tudi žalostno izkušnjo Finske ter Baltskih držav pod sovjetskimi jar-

mom. Norveški tisk objavlja tudi senzacionalne izjave Stafforda Crippsa in besedilo tajne angleško-ruske pogodbe. Listi pišejo, da ti novi glasovi potrjujejo strašno grožnjo, ki preti Norveški ter vsem nordijskim državam, kakor tudi strašne posledice, ki bi se rodile, ako bi hotela nesreča, da bi bile premagane evropske armade, katere se borijo proti rdečim hordam.

Obvezno delo za ženske v Angliji

Bern, 29. jan. Iz Londona se je izvedelo, da je angleški delovni minister Bevin naznanil večerj v spodnji zbornici nove ukrepe za popolnejšo izrabo vseh razpoložljivih moških in ženskih delovnih sil. Ti ukrepi, ki bodo kmalu uveljavljeni, bodo predvidevali vsakdanje nekaj ur trajajočo obvezno delo za večino poročenih žensk, ki še niso matere. Iz Londona tudi poročajo, da je zunanji minister Eden sporočil v spodnji zbornici, da ne more točno povedati, kdaj bo debata o sestanku Churchill-Roosevelt v Casablanci. Razprava ne bo mogla biti prej, dokler ne bo mogel Churchill podati v zbornici svojega poročila.

Osvoboditev mednarodne rdeče brigade odgodena

Tanger, 29. jan. Poročajo, da bo verjetno odgodeno vprašanje osvoboditve članov zloglasne mednarodne brigade, ki so bili po zmagi generala Franca internirani v Severni Afriki.

Turčija pazno spremlja dogodke v Siriji in Libanonu

Berlin, 29. jan. »Nachtausgabe« piše v zvezi s sestankom v Casablanci, da so sile trojne zveze sposobne ne le za močno obrambo proti anglosaškim vojaškim načrtom, marveč imajo tudi popolno svobodo za ofenzivo. Neusmiljena srditost bojev na vzhodnem bojišču te realnosti ne spreminja.

Ne da bi namigavali na bodoče sovražne načrte, berlinski opazovalci poročajo o zanimivi pozornosti, s katero so spremljali v turški prestolnici sestanek v Casablanci. Kakor piše »National Zeitung«, je v političnih ankarskih krogih bila posvečena posebna pozornost navzočnosti vrhovnih poveljnikov pomorskih, letalskih in kopenskih sil Anglije ter Amerike ter številnih večakov in tehnikov. Iz tega se

da sklepati, da so na sestanku bili sprejeti novi načrti za razvoj vojne v Sredozemlju in da so v zvezi s tem govorili tudi o Turčiji ter o Bližnjem vzhodu. Kakor piše »National Zeitung« so turškim krogom še v spominu zadnje izjave ameriških političnih krogov, čes da bo po rešitvi vprašanja Francoske Severne Afrike prišlo takoj na vrsto turško vprašanje.

Tako v Turčiji tudi narašča zanimanje za dogodke v Siriji in Libanonu, kjer so Angleži in Amerikanci na delu z vedno večjimi vojaškimi pripravami in z zbiranjem velikih količin vojaštva ter gradiva. Po sporočilu beyrutskega radia naj se prebivalstvo Vzhoda pripravi na izredne ukrepe. Kakšni bodo ti ukrepi, se še ne ve. Od degaullovskih strani se je izve-

delo — nadaljujejo »National Zeitung« — da bo v kratkem v Libanonu zaukazana obvezna vojaška služba za vse tamkajšnje Francoze, ki bodo uvrščeni v tako zvano francosko armado, ki jo mislijo Amerikanci oborožiti ter finančno vzdrževati ter seveda imeti vrhovno poveljstvo nad njo. Po poročilih iz Damaska pa anglo-amerikanci spletarijo, naj bi Sirija in Libanon napovedala vojno Osi. Iz vsega tega je razumljivo, da je vlada v Ankari zadnje čase s stopnjevanjem odločnosti poudarjala voljo Turčije po nevtralnosti. V zvezi z morebitnimi angleško-ameriški načrti, ki stremijo za razširitev svetovnega spopada, ankarska vlada na vse načine in popolnoma jasno izraža, kakšno bo bodoče zadržanje Turčije.

Novi nemški generalni konzul obiskal Vis. komisarja

Ljubljana, 29. januarja.

V vladni palači je Visoki komisar sprejel novega nemškega konzula v Ljubljani, dr. Rudolfa Müllerja, ki je prišel v spremstvu vodje pisarne Lieembergom. Z njim se je zadržal v prisrčnem razgovoru. Eksc. Grazioli je potem vrnil obisk na sedežu nemškega konzulata.

Dr. Müller prihaja v Ljubljano kot diplomatski predstavnik sijajne kariere. Doslej je bil že na več mestih visokega zaupanja, pri čemer je pokazal vse svoje visoke darove razumika in političnega uradnika. Dolgo časa je bil pri poslaništvih v Bernu, Bruslju, Bogoti, Bukarešti in Oldenburgu.

Visoki komisar na seji odbora za protiletalsko zaščito

V vladni palači je Visoki komisar predsedoval v ponedeljek, sredo in četrtek nekaterim sejam za obravnavo vprašanj protiletalske zaščite na področju Pokrajine.

Prisotni so bili: viceprefekt dr. David, kvestor dr. Ravelli, podžupan dr. Tranchida, inšpektor protiletalske zaščite polkovnik Tombočan in številni funkcionarji Visokega komisariata, občine, industrije in interesirani podjetji.

Pri obravnavi zanimivih vprašanj so zlasti bili na dnevnem redu: ustanovitev postaj za

nato je bil poklican v zunanje ministrstvo, dokler mu l. 1926 ni bilo poverjeno vodstvo konzulata v Posadas v Argentini. Tu je ostal do l. 1933, nakar je odšel v Porto Principe v Havani kot odpravnik poslov. Potem je postal konzul v Curitibi v Braziliji, kasneje zopet odšel v zunanje ministrstvo, odšel kot konzul v Bolzano, kjer ga je l. 1940. doletelo imenovanje za predstavnika nemške vlade pri izvedbi preselitve Nemcev. V tem svojstvu je ostal do imenovanja za visokega komisarja nemške vlade. V Bolzano je bil imenovan za nemškega generalnega konzula v Ljubljani.

Dr. Müllerju izrekamo pričetno dobrodoščilo.

prvo pomoč, podrobnosti za izselitev civilne bolnišnice, skupine za prvo pomoč, rezervne tehnične skupine, zasebna zaklonišča, imenovanje in delokrog hišnih predstojnikov, navodila za zadržanje prebivalstva v primeru alarma. Vsi prisotni so razpravljali o tem dnevnem redu.

Na koncu je Ekscelesenca Visoki komisar dal točna navodila, da bi se čim prej uresničili načrti, ki je bil izdelan na sejah, za kar naj skrbijo zainteresirani organi, kar vse je posledica točne in plodnosne razprave.

KULTURNI OBZORNIK

»Naša knjiga« v letu 1943

Izšla je 6. številka Vestnika Ljudske knjigarne »Naša knjiga« za l. 1943, v kateri je med drugimi naznanjen tudi program za letošnje leto ter pogoji plačevanja. V prvem polletju bodo izšli štiri knjige, v II. pa tudi štiri. Plačevanje je določeno za prvo polletje, in sicer za vse štiri vezane knjige 180 lir, ali po 30 lir mesečno; poleg tega pa imajo naročniki »Naše knjige« še 25% popust pri vseh knjigah Ljudske knjigarne. Ob tej priliki naznanja Vestnik tudi kratko vsebino, katero posnemamo sedaj, da seznanimo svoje bralce z novostmi, ki jih pripravljajo književni trg Ljudske knjigarne v zbirki »Naša knjiga«.

1. Antoine d Saint Exupery: Veter, pesek in zvezde.

Ta knjiga nosi v francoščini naslov »Terre des Homes« — »Zemlja človekova«; tej pa bo dodano še delo istega pisatelja pod naslovom »Vol de Nuit« — »Nočni polet«. Obe deli pa nista ne roman ne reportaža, temveč nekakšne zbirke spominov, ki so tesno povezani med seboj. V obeh delih je poudarek ne toliko na veličastnih in pretresljivih dogodkih, temveč na čaru izkustva in plemenitih doživljajih, ki odkrivajo smisel človekovega življenja. Je to knjiga spominov letalca, ki nam odkriva silne nečloveške napore v borbi z naravo in njenimi silami, ki letalca vsak dan spravljajo v nevarnost. Snežni vrhovi gora, megla, oblaki, puščava, morje... vse to preži nanj v izvrševanju dolžnosti. Sredi vsega pa občuti letalec velik mir. Izgubi se v puščavi, kjer ga mami misel na smrt, pa se le z nadčloveškimi silami reši iz nje. Tako z življenjem letalca naletimo na najgloblja življenjska vprašanja. Pisatelj sam je letalec-pilot. Znan je v mednarodnih letalskih podvigih kot drzen letalec, ki je preletel prvi Sahara. Mnogokrat je gledal smrti v oči in ni še dolgo, ko se je zrušil z letalom na Guatemali. Letalo se je raztreslo, on pa je ostal živ. Knjiga bo gotovo vzbudila veliko zanimanje. Prevaja P. Kosem.

2. Javkov: Domačija na mejli.

To delo je najzrelejša umetnina bolgarskega pisatelja Jordana Jovkova (1884-1937), pa tudi ena najboljših stvaritev sodobne bolgarske proze. Jovkov, od katerega imamo že prevedeno povest »Zanjec«, je velik pesnik bolgarske zemlje in vasi, posebno svojega rojstnega kraja Dobrudže, barvno razkošno opisovalce pokrajine in duš, ki v tesni povezanosti z zemljo žive svoje posebno življenje in usodo. — Vse odlike njegovega peresa so najlepše vidne v romanu »Domačija na mejli« (Ciflik kraj granicata). Iz cele galerije oseb in »tipov«, ki jih je analiziral avtor, se dvigujejo tri postave, nosilci zgodbe. Stari Manolaki, bogat posestnik s svojim pretresljivim doživljanjem propadanja svojega posestva in rodnega doma, ki ga uničujeta nov čas in nove razmere. Njegova hči Nona, pristrčno ljubka in na pol divja, v sebi polna nasprotij in skritih globlin, usodno bitje z usodnim življenjem in smrtjo. Poročnik Galcev, poveljnik graničarske čete, ki mu je lepa Nona zavojala srce, ne da bi mu sama hotela pokazati svojo ljubezen, vse do usodne poročniške smrti

mogoče društvo, mogoče dobri ljudje... sam ne vem.« Sodil sem, da nisem naletel na pravega in nadaljeval s potjo.

V naslednji hišici sem zagledal prebivalca, o katerem ne bi mogel prav reči, ali se mi je zdel krotak ali nadut. Oboje hkrati. Mirno je ždel v svojem zavetju, le bohotno najezeno perje mu je dajalo videz nadutosti. Bil je navaden kos in je zletel šele tedaj, ko sem pogledal na njegovo mizo. Tudi tu je bilo vsega. V izobilju, po vrhu pa še nekaj brezkritnih koščic. Prav tako je bilo tudi v večjih steklenih hišicah na koncu glavnega sprehajališča. Skrb za zveste prebivalce Tivolija mi je bila všeč in sam ne vem, na koga bi naslovil javno pohvalo: na občino, na društvo prijateljev pitčev ali samo na zasebnike.

Svoje krožno potovanje skozi zimski mir našega mestnega vrta sem zaključil z ogledom starega drsališča. Tu sem se spet prepričal, da sem prišel o pravem času. Vse, kar sem videl, je bila ledena površina z enim samim drsalcem. Menda si je izbral prav ta čas, da je lahko nemoteno treniral svoje zanke in spirale. V ostalem pa je bila ledena površina dovolj zgovor-na. Tisočere ravne in zaokrožene zareze na ledu so pričale, da ima tudi staro, častljivo drsališče svoje zveste izkoriševalce.

Tako bo v tivoliju že štiri ali šest tednov, kar je pač odvisno od nebeskih vremenarjev. Najzvestejša mu bo ostala družina pitčev in veveric, nič manj pa tisto pičlo število sprehajalcev, ki si želijo dobrega zraka in samote, pa dobrih mater, ki vodijo otroke na sprehod. Obisk športnikov bo odvisen od vremena: ob ugodnem sanincu bodo navalili na položno sankališče, ob nizki temperaturi pa na drsališče.

v borbah na mejli. Okrog teh treh oseb pa se plete še drugo pestro življenje z vsemi posebnostmi tega obmejnega kraja. Vse roman pa prepleta blaga posmrtna senca rajne Manolakijske žene, plemenite Antice. — Prevaja Z. Zun.

3. Archibald Joseph Cronin: Citadela.

Kot tretja knjiga izide v prevodu L. Klakšerja, svetovno znana angleška knjiga, zdravniški roman A. J. Cronina: Citadela. Pisatelj je sam zdravnik, ki je prehodil burno življenjsko pot; a prehodil jo je zavestno s tenkočutnim srčnim in umskim merilcem. Njemu je zdravilstvo odskočna deska, na kateri je lahko sam spoznal, da z relativno medicinsko vedo ne bo zjel vsega človeka. Zato opisuje v tem delu borbe in bolesti, ki jih medicinski obrazec ne zajame več, pa jih je usoda namnila človeštvu v tako obilni meri. Knjiga je samo v Angliji doživela v dveh letih 15 izdaj. Citadela (The Citadel) je povest mladega, idealnega zdravnika, ki mu je Bog dal idealno ženo. Toda njega zajema zdravniški popleh in vse, kar je z njim v zvezi: po blodnjah in vrvenju, kjer so orisane gnusne strani medicinske slave, je ob svoji ženi, ki je ob njem trpela in postala žrtev nesreče, spoznal, kako piškova je življenjska vlava. — Prevaja L. Klakočar.

4. M. Budak: Musinka.

Musinka je najnoveše delo Mile Budaka, mojstra sodobne hrvaške proze. Naši lanski naročniki in vsi bralci njegovega najboljšega romana Ognjišče bodo Musinke še prav posebno veselili. Saj nosi podnaslov: Posebno poglavje iz romana Ognjišče. Je prav za prav nekaka predkronika Ognjišča, čeprav je popolnoma samostojna knjiga. V nji riše pisatelj pretresljivo usodo tete Musinke, njeno ljubezensko zgodbo in njeno norost, ki po usodnem zakonu krvi prehaja na njene potomce, od katerih dva že poznamo iz Ognjišča: deda Nikolo in Ducina. Roman Musinka, ki obsega 320 strani, je po svoji zgoščenosti in pretresljivih slikah v nekem smislu še dovršenejši ko Ognjišče. Spet zaživi pred nami kršna Lika v vsej svoji epiki. — Prevaja L. Sali.

5. Sally Scalminen: Katarina.

Sodobna finska pisateljica nas popelje na Atlantsko otočje, ležeče sredi morja med Švedsko in Finsko. Reven košček zemlje je to, ki le za silo živi maloštevilne prebivalce, trd rod pomorščakov in ribičev. Njihova borba z morjem, ledom in mrazom, z naravo, ki je ko mačeha, daje vsemu romanu okvir daljnega severa. — Dejanje samo pa je zgoščeno v usodi Katrine, žene, ki sledi klicu svojega srca in se iz bogate domače hiše poroči v revščino in zapuščenost. Katrina je roman o materi. O njenih veseljih in bridkih urah, polnih skrbi in predanosti za moža in številne sinove in hčere, ki jih vzgoji v trde, klene pomorščake in matere. — Prevaja prof. B. Stopar.

6. Timmermanns: Knečpi psalm.

Timmermanns je slovenskim bralcem že star in ljub znanec. Pred leti je v naši Leposlovni knjižnici izšel njegov roman Zupnik iz cvetočega vinograda, Hram pa je izdal Flamsko zemljo in Jezuska v Flandriji, mnogo krajših prevodov pa je raztreseno po listih in revijah. Med njegovimi najbolj znanimi stvaritvami je Knečpi psalm, čudovita, vedra in umetniško do kraja dozorela knjiga. Ena sama hvalnica delu in zemlji, prelesten opis preprostega vaškega življenja z vsemi njegovimi drobnimi, razgibanimi in globokimi doživljaji. Timmermanns je v nje ves bard flamske zemlje. — Prevaja dr. A. Vodnik.

7. Balsamo Crivelli: Življenje Rafaela Santija.

Balsamo Crivelli ni napisal suhoparen življenjskega, ki bi našteval samo gole podatke in datume. Knjiga se bere kakor napet in razgiban roman o življenju in delu mojstra italijanske slikarske renesanse sodobnika Michelangeloovega, Rafaela Santija, čigar dela so še dandanes splošna last človeštva. Ta zanimiv romansirani življenjski opremljen s številnimi fotografijami najlepših umetnikovih del. — Prevaja dr. Lavrenčič.

8. Stuart Cloete: Kolesa se vrtijo.

Je napeta in pretresljiva zgodba o velikem preseljevanju Burov leta 1836, z glavnim junakom Hendrikom van der Bergom. Ta je bil zbral peščico mož in žena, ki se niso hoteli pokoriti Angležem, ter jih odpeljal proti severu v Cnaan. Bil je trd in neizprosno moč, ki so se ga vsi bali. Brezobzirno je stopal do cilja. Ubil je svojega sina, ker je ljubil dekle, Sannie, ki jo je hotel oče pridobiti zase, ne da bi mu bila ljubeča žena, marveč le zato, da bi mu rodila otroke ter ohranila njegov rod. Ko je nazadnje res poročil, se za oba prične pekel, ki ga neti kri ubitega Hermana. — Prevaja A. Petrišič.

Nova družba za trgovino med Bolgarijo in Italijo. V Sofiji je bila ustanovljena nova delniška družba za trgovino med Italijo in Bolgarijo z nazivom »Adriatica«. Glavnična znaša 1.5 milij. levov. Upravni svet sestoji iz 4 Bolgarov in 3 Italijanov.

Iz vzrokov vojne nastaja orožje miru

POT POLITIČNE MOČI PETROLEJA

Boj za cene na Kitajskem, boj za petrolejska polja v Džambi je bil samo začetek: Vseposvoda po svetu sta začeli Amerika in Anglija meriti svoje sile, a vedno — kakor na Kitajskem — na drugih bojnih poljih. Kolumbija, Bolivija, Mexico in Nicaragua so postale orožje v rokah petrolejskih gospodov. Vseposvoda je vladala Clemenceaujeva beseda: »Kaplja petroleja ima za nas vrednost kaplje krvi...«

VIII.

PETROLEJ JUŽNE AMERIKE

(»Otvoritev« Mexike in Venezuele.)

Deterding se je ustanovil v Severni Ameriki že pred svetovno vojno. Med vojno in še posebej po vojni pa se je vrgel na Južno Ameriko, kajti njeni petrolejski vrelci imajo posebno vrednost, ker dajejo »proste« petroleje. Združene države sicer proizvajajo tri petine celokupne svetovne proizvodnje, a v veliki meri ta petroleje same porabijo. Sovjetska Rusija je drugi veliki producent, a tu so v notranjosti dežele prometna polja prav tako prostrana, da za izvoz ne preostane dovolj petroleja. Le nekaj manj kot tretjina svetovne proizvodnje petroleja je na razpolago državam, ki nimajo lastnih vrelcev. In od teh 30% ga dajejo 15% južno in srednjeameriške države. Sledeča razpredelnica nam nudi sliko o proizvodnji petroleja južno in srednjeameriških držav. Število je izraženo v tisočih sodov:

	1934	1936	1938
Mexico	98.172	41.028	40.500
Venezuela	136.103	154.794	190.200
Kolumbija	17.341	18.752	21.315

15

Argentinita	14.024	15.458	16.900
Peru	18.314	17.593	16.045
Ecuador	1.637	1.951	2.245
Druga dežele	584	179	261
Trinidad	10.984	13.237	17.750
Ibero-Amerika	235.069	262.992	305.216
Svetovna proizvodnja	1.522.243	1.801.786	1.983.090

Med svetovno vojno je Deterding zaslužil dovolj denarja, da je lahko mislil na ogromne načrte. V letu 1913 je imela Royal Dutch 27 milijonov goldinarjev dividend, leta 1919 pa že 96 milijonov. V enem samem letu vojne je lahko posedil Franciji 300 milijonov zlatih frankov, ki je dvajset let poprej imel komaj 300 mark mesečne plače. Tudi Rockefeller je med vojno obogatel, a je Deterdingovo podjetje zaslužilo mnogo več, kajti toluol in xylo — dve sestavini surovega petroleja — je mogla proizvajati samo Royal Dutch na Borneu pri Balikpapanu... Toluol in xylo, pomešana s soliterno kislino — nitrotuol in nitroxylo — pa sta važni gorilni snovi. Samo petrolejski vrelci na Borneu imajo toluol in samo Shellove čistilnice v Rotterdamu so ga mogle proizvajati. Te čistilnice so leta 1915 podrli in jih spet zgradili v Portishead v Somersetshiru, kjer so vsake mesece proizvajali 1100 ton toluola. Komaj leto dni pozneje so nemške podmornice vod tako ogražale, da so čistilnice morali znova sestiliti: v teku enega tedna se je posrečilo, da so jih prenesli v Toulon v Franciji in jih tam tako spravili v obrat. In Royal Dutch je spet lahko služila težke denarje.

Te ogromne dobičke iz gorilnih snovi in bencina je Deterding najprej naložil v Mexicu: za 250 milijonov mark je kupila Royal Dutch najmočnejšo angleško zakupnico mexikanskih petrolejskih polj »Mexican Eagle Co.«

Neizmeren vihar srda je zajel tedaj vso Ameriko. Prekršena je bila Monroeova doktrina in Pheelan je izjavil v amerškem senatu: »Anglija se ne oborožuje samo za bodoče boje, ko grabi zase petrolejske zaloge sveta, ampak istočasno gre za tem, da vzame svojemu morebitnemu nasprotniku petrolej, ki ga je doslej imel. Anglija si prizadeva, da oropa Ameriko njenih surovin.«

In tako je dejansko izgledalo, saj je bil Mexico tedaj »najbolj bogata petrolejska zaloga Združenih držav«.

Ze 15 let pred Deterdingom se je pojavil v Mexicu neki gospod Doheny. Imel je malo denarja, zato pa tem večjo lakoto po bogastvu. Leta 1904 je postal »finančni« svetlovalni predsednik Porfirija Diaza, ki je bil tedaj predsednik države in poleg tega tudi najboljši trgovec v deželi in v času, ko je Anglija »odkrila« Perzijo, je Amerika »kolonizirala« s pomočjo Dohenyja Mexiko. Leta 1914 so dali mexikiški petrolejski vrelci 200.000 sodov petroleja, leta 1910 pa že 14 milijonov sodov. Doheny je imel vsa bogata polja: Potrero del Llano pri Tuxpamu je dajal dnevno 150.000 sodov in vrelce Cerro Azul 200.000. Njegova tedenska proizvodnja je znašala za približno milijon dolarjev.

Diaz je prišel do tega, da mu od teh milijonov ne pripada toliko, kolikor bi moral. Da pa ne bi Amerikancem škodil in bi sam vendarle imel še vedno veliko korist, je poklical v deželo leta 1908 Angleže. Nekemu Mr. Pearsonu je dal pravico do izkoriščanja petrolejskih vrelcev in tik pred svetovno vojno so že nadzorovali Pearson in njegovi angleški prijatelji 58% vse mexikanske petrolejske proizvodnje.

Amerikanci seveda tega niso mirno prenesli. Petrolejski vodi so bili uničeni, petrolejski vrelci zažgani. Leta 1908, meseca julija, je bil zažgani vrelce pri Tampicu, ki je gorel 60 dni v silnem plamenu, 20 metrov širokem in 400 metrov visokem. 150 kilometrov daleč nad Mexikiškim zalivom je bil viden ta požar. Ogromna bakla je ugasnila šele potem, ko je prišla na površino slana voda in je zgorelo skoro 1 milijon kub. metrov petroleja. Požari, umori inženirjev, napadi na delavce, vse to se je dogajalo, a Angleži se niso vdali. V letu 1911 je vstala državljanska vojna in boj med Maderom in Diazom. Ameriški častnik Lawrence F. Converse, eden izmed Maderovih »organizatorjev«, ki ga je pozneje zaslišala komisija ameriškega senata, je izjavil, da je pošiljal denar in orožje Maderu — Dohoney. Francisco Madero je zmagal in Amerikanci so zadržali.

Madero pa je hotel uveljaviti svojo pretkanost: ko je prišel do moči, je sklenil zvezo, da bo lahko to moč zagotovil. Pogajal se je z Japonci in z njimi podpisal pogodbo, na podlagi katere mu bo Japonska pomagala z orožjem, če bi ga napadla Amerika.

Kaj je Suha krajina trpela pod komunističnim terorjem

Vsem tistim, ki še do danes niso sprevideali, kakšno gorje so napravili partizani slovenskemu kmečkemu ljudstvu, naj Suha krajina pove, kakšno »svobodo« je uživala na »osvobodjenem« teritoriju.

Prvo dejanje »svobode« se je dogodilo 8. maja, ko so partizani ubili na avtobusu od Stične proti Žužemberku organizator Požuna. Organizator Požun se je vračal s poslovnih potov iz Ljubljane — bil je vodja žužemberške posojilnice — ter stopil v Stični v avtobus, da se odpelje proti domu. Takoj je prisel na njemu tujec, ki ga je že čakal prejšnji dan, da bi se vozila skupaj. Partizani so kmalu od Zagradca ustavili avtobus in Požuna ustrelili. Tujec, ki je sedel v avtobusu, je zginit z aktivko, v kateri je imel Požun blagajniški dnevnik.

Partizani so se nato spravili na Suho krajino. Predstavljali so se kot narodna vojska, dvigali pesti in klicali: »Svoboda narod! Čez dva meseca boste vsi osvobodjeni!«

Začetek terorja

Začeli so se prvi sestanki. V Zagradcu so prirogovili ponoči, segnali vse ljudstvo v Žitnikov dom in mu tam razložili svoje načrte in povedali, da kdor se ne bo pokoril, mu bo revolver pomagal na drugi svet.

Da so svoje narodne delo bolje podprli, so tisto noč odpeljali vodjo električne centrale Udriha, potem upravitelja pošte Vrančiča, njeno služkinjo in pismonošo Grma.

Te tri reveže so čez dva dni 15. maja na Kremečku ubili: Udriha in Grma so pobili s krampom, Vrančiča so pa z nožem zaklali. Te tri žrtve so sedaj pokopane na pokopališču v Zagradcu.

V zagradškem župnišču so tudi povedali ob slovesni polnočni uri, da je ljubljanski škof »največji izdajalec« in da bodo duhovnike klali.

Pred binkoštni so prišli tudi v Ambrus. Najprej so izropali občno in blagajno, potem so pa imeli prvi sestanek, na katerem je imel prvo besedo tovariš Boris. Povedal je, da so prišli komunisti, ki bodo narod »osvobodili«. »Bog in molitev ne bosta nič pomagala, ampak samo puška.« Vsi morajo biti za »osvoboditelje« in pristopiti k partizanski vojski. Če se bo našel kak izdajalec, bo lizal svoje kri! Ljudstvo, ki so ga nagnali s puškami na sestanke, je se zglozilo pred revolverjem, ki ga je tovariš Boris vedno držal v rokah. Začela se je grozna in krvava svoboda revolverja in puške. »Svoboda« se je polagoma razlezla po Suhi krajini. Začeli so ustanavljati nove vaške uprave.

Sklicali so volivce, na katerih so imele aktivno in pasivno volilno pravico vse osebe obojega spola, ki so dovršile 18. leto in ki so bivalne na področju pristojnega terenskega odbora.

S čim je bil odbor zaposlen

Poglejmo nekoliko, kaj je delal odbor. Tovariš predsednik je bil gospod. Samo ukazoval je in vas je moral na njegovo besedo storiti vse, drugače ti je brž povedal, da si osumljen in da bo kmalu šel pred sodišče za prvi grm. Drugi oblastnik je bil komandant straže. Vsaka vas je imela stražo noč in dan, ki te ni pustila skozi, če nisi imel prepustnice, ki jo je izdal »terenski« predsednik. Prepustnice ni dobil vsak. Je moral biti čistokrvni prijatelj komunizma. V sosedno občno so smeli le najzanesljivejši, drugi so pa bili doma in premisljevali, kdaj bo konec teh malih »rajonov!« Stražniki so prišli tudi v ječo, če niso dobro stražili. Učitelj tovariš Lado je kupil cigarete na Krki in jih tudi civilistom prodajal, seveda po primerni ceni: zavojček »Zetac« po 15 in tudi 20 lir. To je izvedela partizanska oblast in ga je vtačila v ječo, ker ne bi smel cigaret nikomur dati, razen partizanom. Lado je bil komisar, pa je vseeno moral v zapor. Ponoči so ga tovariši komisarji rešili. Zjutraj so pa stražo zaprli, ker ni bilo komisarja v zaporu. Stražarji so bili zaprti do opoldne.

Mastili so se le komandanti in partizanke

Partizani so imeli med sabo grozne zmešnjave. Med seboj so se grizli komisarji in vojaški komandanti. Vsak je izdal svoje odredbe in vsak dan drugačne. Tudi uro je pomaknil tak komandantek na sončni čas. In je bila takoj še večja zmeda, ker so potem partizani prihajali prepozno h glavnemu štabu v Stari log. Vrhovni poveljnik je potem po enem tednu izdal zopet odlok, da se morajo ure ravnati zopet po prejšnjem času. Tudi policijsko uro so nastavili sredi poletja ob šestih popoldne, pa samo v ambruskem teritoriju, da so kmetje kar eredi popoldneva nebali z delom. Pa je moral vsak čepeti v hiši, ni smel biti zunaj na cesti, ko je odbila ura šest.

Največ dela je imel odbornik za prehrano. Prišla je četa razgraničenih in lačnih partizanov in tudi seveda partizanov v moških hlačah in s puškami ali s revolverji. Takoj morajo dobiti jesti, ker so prišli iz »borbe«. Brž po vasi: dajte moko, jajca, fižol, mleko, krompir, mast, kruh. Dekleta so letale po vaseh in zbirale za lačno vojsko, druge so pa znosile vse velike lonce in začete kuhati v gostilni — iz katere se je moral gospodar umakniti in iti v zidanico — da se bo vojska spet naprej borila. Dvajset do sto partizanov je jedlo skozi ves mesec in vse so morali ljudje zastojati dati. Hrana je bila dvojna, čeprav so bili vsi tovariši enaki. Komandanti so jedli pečenko, ostali tovariši, ki so prišli kdove od kod sestradani, so pa dobili malo kropa in če je primanjkovalo, je komandant sam dolil mrzle vode, da so se nasitili in odžejali obenem. Komandanti so tudi partizankam privoščili pečenko. Pri tej hrani je marsikateri začel premišljevati enakost med partizani. Tu pa tam je tudi kateri zginit in vaška zaščita je morala biti še bolj čuječa, da dobi ubežnika.

Drugi odborniki so morali skrbeti za prevoz partizanskih čet, blaga, živeža in naropanih predmetov. Predvsem pa prieluhiti, da se ni kje vgnezdil kak nasprotnik komunizma.

Reveže so pobijali

V Ambrusu si bodo najbolj zapomnili komandanta Harija z Ježice in njegovega pomočnika Franjo, ki je stalno imel za pasom verigo za vklepanje jetnikov.

Zapomnili si bodo, kako je Hari dal podporo Gregorju Percenu, ki je stanoval s svojo ženo v Višnjah, doma je pa bil na Primorskem. Šel je prosit, naj mu dajo partizani delo ali pa podporo, da bo lahko živel z ženo, ker ni imel ničesar svojega. Hari ga je pogledal in opazil, da ima italijanske čevlje na nogah. Takoj so ga zaprli in čez dobro uro so ga obodili, da je vohun in ga odpeljali v gozd, kjer si je moral sam izkopati jamo in ustreliti ga je partizanka. Stlačili so ga v jamo in malo zagrnili. Tako podporo je dobil revež od

tistih, ki so govorili, da se borijo zato, da bodo dali revnim in zatiranim pravico.

Zena je prišla lekat moža, pa so ji rekli, da je odšel k delavskemu bataljonu, da si bo služil kruh in da bo njej tako najlaže pomagal.

Reveža je treba ubiti, pa mu ni treba potem ničesar več dati. To je partizanski zakon: Če je kdo kaj prosil, je dobil kroglo — Drugega neznanca, nekje od Ljubljane, so dali tudi ustreliti na Kamen vrhu. Prijeli so ga in ga hitro spravili s sveta. To je bila krvava partizanska vlada.

Umor dveh žena

Občinska pisarna je bila ječa. Prvi jetnik je bil strojnik z vodovoda v Globoču. Vaščani so mu nosili hrano. Bil je premalo za partizane in drugi so mu hoteli prevzeti službo. Odpeljali so ga proti Kočevju k delavskemu bataljonu.

Kmalu za njim so pripeljali ponoči njegovo ženo in avajinko. Obdoližili so ju »izdajstvo«. Pomislite, mati z nekaj mesecev starim otrokom v ječi! Zapor ni bil dolg. Kmalu so jih odpeljali in ustrelili, otroka pa dali tujim, neznanim ljudem. Tako so delali partizani z materami. Komandant Hari se je polakomnil njenega premoženja in jo zato tudi dal ubiti, da je lahko šel v njeno stanovanje kot strojnik. Najprej je spravil moža, potem še ženo in otroka. Vsi so videli, da je to zločin. Rekli so, da ga bodo kaznovali, pa ga niso nikoli, ker so vsi voditelji partizanov enaki krvoločni.

Brilejeva grozodejstva

Hinje bodo za vedno pomnili, da so jim partizani ubili kaplana Novaka in učitelja Darinka. In kako so lagali: »Da kaplan obžaluje, da je bil proti partizanom, da je pristopil k njim in da se v prvih vrstah bori za partizane.« Te laži so povedali na sestanku na Retju takrat, ko je bil že mrtev. Pa še dalje je šla njihova zloba; rekli so, da se je kaplan oženil z učiteljo Darinko. Skupno so ju nečloveško mučili, skupno zaklali in potem še o mrtvih širili take laži.

Za vedno bodo pomnili, da jim je Brilej obsodil na smrt župnika Kotnika in ga silil podpisati lastno smrtno obsodbo. To je bilo 18. septembra, ko so hoteli partizani drugič upustiti svoj teritorij. Ponoči so napadli vaško stražo, ki se je z bombami prebila skozi partizane, ubila komandanta in srečno ušla. Popoldne so sklicali vse Hinje, naj se udeležijo pogreba partizanskega komandanta. Pri tem pogrebu so imeli pri grobu zvezanega Jakliča Jožeta in govorili: »Veste, da ste brata ubili.« Pri tem pogrebu je povedal eden izmed glavnih, da jim ni nič, če ves slovenski narod pogine, samo da ostane sedemdeset čistokrvnih partizanov. Župniku Kotniku in Jakliču Jožetu, ki sta bila na smrt obsojena, so povedali, da niso prišli morit, kakor to Hinjanci delajo, ki so ubili komandanta, ampak da jih pomilostijo in odpustijo. O, ko bi se to bilo zgodilo nekoliko prej, bi nikogar ne pomislili — sedaj jim je pa ura odbila in nihče ne bo za njimi žaloval.

Živa priča partizanskega krvološtva

V Smihelu pri Žužemberku je živa priča partizanskih krvnikov. To je Glavan Franc iz Klečeta, ki so nanj streljali, pa jim je še ušel. Sedaj je pri legiji v Žužemberku.

Smihelčani so se nekega dne podali na skupno delo. Okrog sto jih je šlo. Partizani so jih obsepal s streljalicami. Vsi so se razbežali. Ponoči so prišli po Hrena Franca, šoferja, ga dvignili s postelje in ubili ob 16.8. Glavana Franca so prišli v gozdu, ko je sekal drva. Zvezali so ga, odpeljali preko Ambrusa in rekli, da grejo na komando v Žužemberk. Dva partizana sta ga vodila po gozdovih od Brezovega do Klečeta. Glavan je prosil, naj grede mimo njegovega doma, da se bo preoblekel, da ne bo razgrzan prišel na komando. Vedno sta ga sprasovala, če je že blizu njegov dom. Ko je Glavan rekel, da še samo četrte ure, je eden zaostal in sprožil puško. Krogla je Glavanu prebila vrat od zadaj. Zgrudil se je v krvi. Partizana sta žrtve vlekla za noge v dolino in eden je še rekel: »Naj ti večna luč svetli!« Glavan je ležal v krvi kako uro, ko je zaslišal, da ga iščejo. Zavlekel se je v grmovje in se skril. Partizani so ga prišli lekat. Rekli so: »Hudiča smo premalo, je ušel.« Ilekali ga niso. Glavan je ves krvav pribežal v Zagradcu, kjer so ga obvezali in je ozdravel. Smihel ne bo teh krvnikov nikdar pozabil, pomnil bo vedno, kdaj je Glavan France po čudežu — bi lahko rekli — ušel smrti pred »bratci«.

Pa še eno žrtve imajo tam. Nek neznanec je pribežal iz Rdečega kamna v Smihel. Partizani so ga prišli, mu odvzeli zlato uro, 300 lir, mu odrezali nos, odbili spodnjo čeljust in ga s kolom ubili. Več ur se je nesrečna žrtve z razbito glavo tam premetavala in skušala vstati, dokler je ni Bog rešil. To je mučeništvo! Zakaj so ga tako grozno mučili?

Sovrašstvo proti veri

Mi vere ne preganjamo! To so imeli stalno na jeziku. Poslušajte, kaj so delali in kaj govorili:

Kako so jim bile na poti lepe kapele po vaseh. »Svetnike bomo zmetali ven in bomo naredili strazišče.« Partizan Fabjan »Ilijac« je videl kapelo, spomin na prejšnjo svetovno vojno, pa je rekel: »Kdo je tega hudiča sem postavil. Rajši bi naj naredil evinjak, pa bi mu lahko rekli, da je bil napreden gospodar.«

Bolj bojeviti so govorili: »Sedaj gremo v Rim, da bomo epodnesli papežu lestvico, da ne bo več hodil v nebesa. Ljudje mu preveč verujejo, zato je pa tako na svetu, ker so ljudje preveč verni. Cerkev je treba reformirati. Duhovniki se bodo ženili, kar jih bo ostalo.« Je znala pripovedovati komunistka Vera, ki so jo Retljani ujeli. Tovariš Tomaž je že zbiral fante, »da bi s cerkve zbrisali prah, ki se je v stoletjih nabral. Pa preden je to storil, je moral iti k Bogu na odgovor. Kako hudo jim je bilo, ko so videli, da hodijo ljudje k maši! Na glas so se norčevali iz deklet, da bi bile lepe, če bi ne imele v rokah rožnega venca ali molitvenika.

Vere še niso preganjali, duhovnike pa. V cerkev so šli samo takrat in tisti, ki so duhovnika nadzirali, kaj pridiga. Ko se je pridiga končala, so pa odšli. So si tudi pisali, kaj je kateri pridigal. »Slovenski partizani« je prinesel članek, da bodo ubili vsakega duhovnika, ki bo delal proti komunizmu. Izvršni odbor OF je župnišču uradno poslal razglas, ki pravi med drugim, »da bodo uporabniki najstrožje mero kazni proti tistim duhovnikom, ki bodo izpodbijali narodno oblast ter kakor koli alarmantno nastopali.« Kakšna oblast, ki ima svoj sedež v gozdu in za grmovjem...

Kaj so komunisti dali ljudem?

Vse, kar je kateri imel, ni bilo več njegova last, ampak partizanska; blaga so zaplenili, kadar so rabili. Takoj so zaplenili kolesa, motorje, radijske aparate, pisalne stroje, vozove, vse, kar so hoteli imeti in kar je kdo slučajno rabil.

Prekopali so vse ceste in porušili mostove, da ni nobeden nikamor mogel in tudi ni smel. Oropal so vse trgovine. Včasih so kaj plačali, največkrat pa dali bone, dvignili pest in šli. Nekateri trgovci imajo tudi preko 50.000 lir bonov. Ljudstvo ni dobilo v trgovinah ničesar več. Jedli so neslano in nezabeljeno, ker je vse vzela partizanska vojska. Zmeraj so rekli: »Le potpite in pasove stisnite, bo kmalu bolje.« Ljudje in nižji partizani so stradali, komandanti in komisarji in tovarišice so pa jedli salame, slanino, surovo maslo in med. Pili so tudi buteljke. — V Ambrusu so takoj ustavili delo pri vodovodu in tako vzeli Primci vasi, Višnjah in Brezovemu dolu vodo. Nekaj vodovodnih cevi so porabili za svoje »kanone«, ki so jih delali na Kalu. V akciji jih pa niso mogli poslati, so menda bili za nič.

Prepovedali so vse »asopise. Ljudje so smeli brati samo »Slov. partizana«, »Delo« in »Slovensko revolucijo«. Tiskali so jih v zapušteni bajti nad Ambrusom.

Obične so ukinili, župnik uradom so pa uradno prepovedali vsako uradovanje z oblastni in prepovedali pod smrtno kaznijo vsako izpolnjevanje ukazov (Odlok izvršnega odbora OF 17. 5. 1942).

Če se otroci gredo državo

Izdali so zakon, ki je za vsak prestop, tudi če si jabolko z drevesa odtrgal, kaznoval s smrtjo. Partizani so pa smeli še negodno sadje brez vsake kazni krasti.

Največje dobro so pripravljali kmetom s skupnimi žitnicami. Kmetje bi morali vse prideleke spraviti v gozd in kadar bi rabili, bi jim partizani dali — če ne bi prej vsega kam drugam odpeljali. Suha krajina k erči ni imela pšenice, da je ni bilo treba oddajati, koruze pa niso več zahtevali, ker je bilo prejšnji »teritorij« konec. Če bi pa še ne bilo »teritorija« konec, bi pa bilo ljudje.

Za ljudstvo so bili vsak večer prišilni sestanki za stare in mlade. Tu so jih učili samo to, kako bo lepo, ko bo komunizem zavladal in pa da je največji sovražnik bela garda. Tu so tudi povedali, da ni več med ljudmi nobene razlike, da so vsi tovariši in tovarišice, da so vsi enaki, da bodo vsi enako delali, vsi enako imeli, vsi enako jedli in eden se je zraven oglašil: in vsi bodo enako debeli. To je bilo prelepo tovarištvo in enakost. Kako so bili tovariši komisarji dovzetni za enakost: star možak pride v nedeljo zjutraj k tovarišu komisarju Tonetu in ga prosi: »Slišijo, gospod komisar, naj mi dajo dovoljenje, da bom šel kosit.« Komisar pravi: »Kakšen gospod? Tovariš se reče. Boste menda že enkrat pustili tiste svoje trapaste navade.« Možak popravi: »No, pa gospod tovariš, dajte mi dovoljenje.« Komisar mu odvrne: »Danes nič, jutri!« Možak odvrne: »Pa z Bogom, gospod komisar« in kmet ni dobil dovoljenja, da bi šel kosit. Tako so bili ljudje in postrežljivi.

Na vseh sestankih so govorili, da ne bo nič davkov, pa so jih le začeli terjati okrog 15. avgusta, pa še zelo visoke. Nekateri, ki so imeli več, so hoteli kar razlastiti. Pri tej akciji se je najbolj odlikoval »Rojčev Mihac«.

»Vse krščanske socialiste bomo pobili«

Še nekaj partizanskih resnic, s katerimi so ljudje slepili: Ko so iskali »prostovoljce« za vojsko, so jim obljubili, da bodo imeli mesečno 700 do 1500 lir plače. Kateri bo prej prišel, tisti bo večjo plačo prejemal. Prerokovali so, da bo v dveh mesecih vojne konec, da bodo v jeseni komandirali v Ljubljani, ker jo že imajo obkoljeno. Pri Sv. Antonu pri Dobrem polju so govorili, da so zajeli štiri tanke. Tudi na Rogu so obkolili tanke takrat, ko je bilo konec njihove države 17. avgusta. Ko so se priključili spet iz svojih skrališč, so še vedno govorili, da je njihova zmaga stotodstotna. Govorili so tudi, da bo čez dva dni vzletelo njihovo letalo in da hrvaški partizani peljejo topove na pomoč. — Najrajši so se pa bahali s tem, da so verni, eden je celo rožni venec kazal, da je ljudi slepil, in da imajo tudi več kaplanov pri partizanih.

Najbolj prepričani v zmago so pa bili »krščanski socialisti«. Govorili so (tovariš Tomaž), da bodo komuniste potajši spreobrili, da ne bodo vere preganjali, da bodo tudi v Boga verjeli, ne samo v materijo. Komunist Silvo je pa rekel, da bodo vse »krščanske socialiste« pobili, ko jih ne bodo več rabili.

Iz kulturnega življenja

Produkcija Glasbene Matice

Zadnji nastop gojencev Glasbene Matice je imel še pretežno božični značaj: vrtili bi se morali neposredno po božičnih praznikih, a je bil iz raznih razlogov za nekaj tednov odložen. Ker smo pa še vedno v božični dobi in tudi še po cerkvah odmevajo božične pesmi, smo tudi ta nastop sprejeli z odprtim srcem. Omeniti moram zlasti razveseljivo dejstvo, da so bili domači skladatelji dobro zastopani na sporedu s svojimi, najmlajšim namenjenimi skladbami. Tako so nam zagrali več Kimovčevih božičnih skladb, slišali smo pa tudi Pavčiča in Vilharja. Tudi, če na istem nastopu isto skladbo dvakrat slišimo, nič ne de, saj so mišljeni ti nastopi kot vaja za gojence; tudi v podajanju so vendarle majhne razlike, tako da ponavljana skladba ne zgubi svoje zanimivosti.

V prvem delu sporeda smo slišali najmlajše gojence, ki so pač po svojih najboljših močeh reševali svojo nalogo. V drugem delu so pa nastopili že zrelejši gojenci. Košalovo Pravljico o Snežulčici sta sveže odigrali Maršič Saška in Patermost Sonja. Zlasti slednja kaže že lep napredek v tehniki, odločen ritem in svež ton. Vilharjev sanospev »Mornar« je odpel z dobro izvežbanim glasom Korošec Ladko. V bolj akustični dvorani bi glas le še pridobil na izrazu. Violinist Butara Demetrija je zadovoljivo odigral svojo točko. Izvrstno ga je spremljal na klavirju Butara Vitomil. Tudi Terčelj Matija je svojo violinsko točko dobro rešil. — Nastopajoči so bili gojenci profesorjev Dervovškove, Seškove, Gregorice, Kolaričeve, Bradačeve, Hrašove, Sonca, Štrukljeve, Ivančiča in ravnatelj Betetta.

M. T.

BERITE IN ŠIRITE »SLOVENCA«!

Komunistična penetracija

Morda smatra komunisti taktiko penetracije za eno svojih najuspešnejših sredstev, ki z njim razbija in razkrajja nasprotnikove vrste. Ni to sredstvo morda šele iznajdba komunistov. V vseh časih so se razna gibanja in razne struje posluževale vseh mogočih načinov, da so oslabilo na znotraj nasprotnika ali pa ga razdvojile, morda celo pridobile. Komunizem je znal to sredstvo le po svoje izpopolniti. Ker nima oziroma nobene morale, ni nič čudnega, če je na tem področju pokazal nekatere uspehe, saj kdor se tukaj zna bolj potvarjati, ta bolj uspe.

Komunisti zato vstopajo (penetrirajo) v razna gibanja, organizacije, ustanove svojih nasprotnikov, ali splošneje rečeno, nekommunistov, da jih dobijo zase. Če to ni mogoče, naredijo med njimi razdor, kajti če je sovražnik razdvojen, se ne more uspešno boriti proti njim. Včasih se jim posreči, da ustanovo sploh razbijejo, če si je ne morejo osvojiti, ali pa kakšno gibanje ali strujo toliko odvredno od njenega cilja in ji podtaknejo tako miselnost, da so potem člani dostopni za komuniste. Nekaj zgledov.

Pred leti so se znali komunisti vrniti pri nas v Slovenijo v dijaške Marijine kongregacije. Zavezali so celo odborniška mesta. Tu so imeli seveda priliko, da so nabirali članstvo za komunizem, dokler niso bili razkriti in pometani iz društev. Vendar so naredili kljub temu veliko škodo. Znano je namreč, da so bili iz kongregacij izpeljani fantje najaktivnejši in najbolj zažrigeni komunisti. Komunisti so torej znali penetrirati tudi v tako izrazito verska društva, kot so bile dijaške kongregacije ali celo bogoslovje, kakor smo že enkrat omenili.

Zato nič čudnega, če so toliko lažje vdirali v druge ustanove. Skoraj brez vsakih težav so si osvojili večino bivših sokolskih vrst ter iz njih naredili aktivne člane komunistične stranke. Seveda tega niso javno oznanjali, temveč delali prikrito. Ko pa je prišla preizkušnja, se je pokazalo, da je imela komunistična stranka v bivših sokolskih vrstah glavno besedo.

Ni manj klasičen primer komunistične penetracije je nudila nekdanja krščansko-socialistična delavska organizacija, to je bivša »Jugoslovanska strokovna zveza«. Mimogrede povedano, se naziv »krščansko-socialistična« ne sme razlagati tako, kot da bi bila ta organizacija krščanska. Krščanski socializem je le posebna vrsta marksizma, ki s krščanstvom nima nič skupnega. Nočemo pa tudi reči, da je bila bivša Jugoslovanska strokovna zveza že po svojem namenu in svoji naravi komunistična. Pač pa so jo komunisti tako penetrirali, tako osvojili, da je sčasoma postala vsaj na ozemlju bivše Kranjske skoraj izključno komunistična. Največja ironija pri tem pa je bila, da si je do pričetka vojne ta organizacija lastila pred javnostjo krščansko ime ter ga zlorabljala zato, da so komunisti v njenem okviru čim bolj uspešno zasledovali svoje namene.

Podoben primer je bil tudi v bivšem akademskem društvu »Zarje«. V začetku je bilo to društvo katoliško. Komunisti pa so znali s pomočjo svojih zaveznikov miselnost tega društva tako spremeniti, da so si potem iz njegovega članstva pridobivali vnetih pristajalcev. Seveda je to le najmanjši primer. Pred tem in za tem so si komunisti osvojili celo vrsto drugih »nacionalističnih« društev ter pritegnili članstvo večinoma v svoje vrste.

Postopek, s katerim se je komunistom posrečilo dosežati uspehe, je bil načrten in proučen. Tega niso delali kar tako slučajno. Znali so izrabiti vse težnje, vse slabosti posameznih skupin, se polasčali odborov, korumpirali zdravo miselnost ter netili medsebojne spore, od katerih so potem imeli dobiček le oni. Ljudje pa, ki bi morali budno paziti in komunistom ne dovoliti vstopa, so bili ali zaslepljeni, ali pa že pod vplivom komunistične propagande. In tako se je zgodilo, da se je komunistom posrečilo narediti vdor v velik del našega predvojnega javnega, zlasti kulturnega življenja.

Gospodarstvo

Cene za predmete, izvzemši živila za izvoz v priključene pokrajine. Ministrstvo za korporacije je po dobljenem mnenju ministrstva za pravosodje izdalo odredbo, po kateri se z ozirom na ureditev cen prodaje blaga, namenjenega v priključene pokrajine, ne morejo ematrati, da so namenjene za inozemstvo. Zaradi tega morajo proizvozniki in trgovci, ki prodajajo v Ljubljansko pokrajino in ostala priključena ozemlja, prodajati po cenah, ki niso višje kot maksimalno dovoljene cene za odosno fazo prometa. Ista določila veljajo za one, ki prodajajo blago v Libijo in na egejske otoke. Proti kršilec te navedbe se bo postopalo v smislu sankcij, ki jih določa zakon št. 645 od 8. jul. 1941/XIX.

Odločeno povišanje železniških tarif na Hrvaškem. Kot smo že poročali, so hrvatske državne železnice nameravale z dnem 1. februarja zvišati prevozninske tarife. Sedaj pa poročajo iz Zagreba, da je zvišanje odloženo za nedoločen čas.

Carinska meja med Nemčijo in generalnim gubernijem. Nemška vlada je odredila s 1. januarjem ukinitve carinske meje med Nemčijo in generalnim gubernijem (Poljsko) in sicer za uvoz blaga iz Nemčije ali iz ozemelj, ki jih ima zasebena Nemčija, če pridejo na Poljsko po določenih carinarnicah. Ne uživajo pa te ugodnosti pošiljatelj, ki so bile dne 1. januarja 1943 v teku carinjenja.

Vloge pri madžarskih denarnih zavodih. Pri 20največjih madžarskih denarnih zavodih so se vloge na knjižice povečale od junija 1941 do junija 1942 od 1758 na 1971 milij. pengév, dočim so krediti teh zavodov narasli od 1659 na 2290 milij. pengév.

Premoženjska oddaja v Turčiji. Donos zadnje premoženjske oddaje v Turčiji cenijo na 422 milij. turških funtov, od tega 344 milij. samo v Carigradu. Vplačila v gotovini so doslej znašala 110 milij. v vsej Turčiji in 53 milij. v samem Carigradu. Ker je že potekel rok za vplačila, bodo zamudnikom zaplenili vse premoženje.

Ameriške banke in zbiranje odrezkov živilskih nakaznic. Severnoameriški urad za ceno je sporočil, da se od 27. januarja letos dalje od veletrgovine in nadrobne trgovine zbrani odrezki živilskih nakaznic oddajajo dobaviteljem racioniranih živil, oblačil, goriv itd. potem bank. Posamezni trgovci imajo pri bankah posebne račune za te odrezke. Če nameravajo svoje zalogo izpopolniti z novimi nakupi, izstavijo na te račune svoje čeke kot na normalne dolarske račune.

Vojno gospodarstvo v Braziliji. V zvezi s prehodom od mirovnega stanja v vojno stanje je bil za gospodarstvo imenovan poseben »direktor«, kot piše milanski »Il Sole«. Ima položaj ministra, v pomoč pa bodo še drugi ministri in komisija tehnikov in gospodarstvenikov, ki so jih poslale severnoameriške Zedinjene države.

Drobne novice

Koledar

Sobota, 30. januarja: Feliks IV., papež; Martina, devica in mučenica; Savina, sveta žena; Hipolit, mučenec.

Nedelja, 31. januarja: 4. nedelja po razglasenju; Janez Bosko, spoznavalec in ustanovitelj reda; Ludovika Albertoni, vdova.

Novi grobovi

† Ivan Sušnik. V Ljubljani je umrl železniški uslužbenec v pokroju g. Ivan Sušnik. Pokopali ga bodo v soboto 30. januarja ob pol 3 popoldne iz kaple sv. Petra na Zalah. — V večeršnjem smrtnici g. Ivana Sušnika pomotoma izostali žalujoči rodbini Hribar in Venier.

† Mihael Nečemer. V 73. letu starosti je umrl v Ljubljani g. Mihael Nečemer. Pokopali so ga v petek ob pol 5 popoldne na pokopališču pri Sv. Križu.

Najrajnima sveti večna Luč! Vsem ki žalujejo za njima, našo sožalje!

† Ivan Novak - bivši ribniški župan

V zadnjih tednih je neoporečno, nikoli mirujoča smrt za sekala občutne vrzeli v vrste starejših ribniške generacije, a njeni žetvi ni konca. — Ze dalje časa smo vedeli, da sovražno in neuklonljivo preži tudi na enega izmed najbolj znanih in zaslužnih ribniških mož, na 74letnega g. Ivana Novaka, bivšega večletnega župana Ribnice. Vendar je njegove mnogostevilne prijatelje in znance v četrtkovih večernih urah težko prizadela žalostna vest, da se mu je za vedno umirilo dobro srce; zapustil nas je čigar ime je tesno povezano z ribniškim življenjem. Po očetovem zgledu se je posvetil pekarskemu poklicu. Razmere pa so ga vpregle tudi v politično življenje Ribnice, kjer je daljšo vrsto let kmrlaril občinsko upravo. Najlepši sad svojega delovanja si je postavil z zaslugami, ki si jih je pridobil pri odkupu Bobkove hiše, ki jo je za njegovega županovanja prevzela občina ter ima še danes v njej svoje uradne prostore. — V prejšnjih letih ga je na pogostih lovih marsikdo utegnil spoznati kot dobrega, neizglednega strelca. Saj pa mu je bil lov tudi najljubša zabava. — Bil je vzor dobrega človeka, katoličan po prepričanju in življenju. Težki so mu bili zadnji tedni bolezni, ki mu jih je postrtovalno lajšal zdravnik g. dr. Oražem, vendar se je okrepčal s tolažili svete vere počutil srečnega v krogu zaskrbljenih hčera in sinov. — Mirno počivaj, blaga duša! Svojem naše iskreno sožalje!

Osebnosti

— Srebrni poročni jubilej sta praznovala večeraj 29. januarja v krogu svoje ljubljene družine pri Dev. Mar. v Polju ugledna zakonca: prokurist v veški papirnici g. Jožef Resman in njegova blaga soproga Marija roj. Hladnik. Bog ju živi še mnoga letal!

— Sveta maša zadušnica za pokolnega gosp. Srečka Vodopivca se bo darovala v soboto jutraj ob 7 v župni cerkvi sv. Cirila in Metoda. — V svetišču sv. Terezije na Kodeljevem bo v nedeljo 31. januarja slovesen praznik sv. Janeza Boske. Ob 6 in 7.30 sv. maša pred izostavljenim Najsvetejšim in pridiga, ob 8.45 slovesna služba božja z govorom in skupnim sv. obhajilom mladine. Slovesnost bo opravil g. svetnik Alojzij Košmerlj. Pevski zbor bo ob spremljavi radio-orkestra izvajal Premrlovo »Miss in honorem s. Stanislav Kostka«. Popoldne ob 4 govor, pete liturgije Matere božje in blagoslov. Nato v gledališki dvorani cerkvena proslava velikega apostola mladine.

— Parnovanje na Rakovniku. V nedeljo 31. januarja bo v cerkvi na Rakovniku slovesno praznovanje sv. Janeza Boske velikega prijatelja mladine in ustanovnika Salezijanske družbe. Sve. maše bodo, kakor ob drugih nedeljah, vsako uro. Ob 10 bo mešani zbor zavodskih dijakov pel A. Lottijevo triglasno latinsko mašo. Popoldne ob pol 4 bo govor o velikem svetniku današnje dobe, nato pete liturgije in blagoslov. Po večernih pa bo še proslava v zavodski dvorani. Vabljeni vsi!

KINO MATICA

Dnevno dvojni spored!

Ob 16-30 in 18-30 film iz življenja zdravnikov med domačimi Tahitskega otočja. — Ljubzenska drama v divji džungli! — Izbrani igralci: Giachetti, Pal Javor, O. Toso, Maria v. Tasnady

RUMENI PEKEL

Ob 14-30 napeta detektiv. zgodba z lepo Annelise Uhlig. Smučanje, jazz! SKRIVNOSTNA ŽENA

Drobna ljubljanska kronika

Hišne lastnike in lastnike trgovskih ter drugih lokalov v mestu in v predmestjih opozarja mestno gozdarstvo: Glede na opozorilo tiskovnega urada Visokega komisiarata o odstranitvi lepokov, ki je že bilo objavljeno v dnevnem časopisu, je razvidno, da je treba odstraniti do 1. februarja prav vse lepake, razen manifestacijskega lepaka »Nova Ljubljana št. 17« in lepakov GIL-ov.

Združene javnih uslužbenecv Ljubljane pokrajina ima v soboto, 30. t. m., ob pol 5 pop. svojo glavno skupščino v franciskanski dvorani. Na to se opozarjajo zlasti člani vseh tistih društev, ki so presla v Združenoje.

Tramvajski karambol s tovornim avtom. V četrtek, 28. t. m., okoli 16 je bil na Mariljano trgu pri postajališču cestne železnice ob vstopu na srednji most nenadno karambol tramvaja s tovornim avtom. Okoli prometnega točka na Mariljanem trgu je privozil do srednjega mostu velik in težak tovorni avto LB 235. Po prevoznosti ulici skozi prometni otok je privozil z običajno brzino, ki jo ima tramvaj na tej progi. Tramvajski voz z oznako 2, ki vozi na progi Sv. Križ-Moše, prav pri tramvajem postajališču pa sta zadela tramvaj in tovorni avto skupaj. Tramvaj se je začel v sprednji del tovarnega avtomobila, zbil desni blatnik in porinil nato avto naprej. Protisunek pa je nato povzročil, da je tramvaj izliril in zapeljal kar po čez most tako, da je bil vhod mostu popolnoma zabarikadiran. Ves promet je bil na trgu ustavljen. Drugi avtomobili so se morali obračati, manjši pa so vozili kar čez tretji most na Mariljan trg. Po ogledu in ugotovitvi dejanskega stanja so nato kmalu tramvajski voz spravili nazaj v trg. Promet je bil po dobri uri spet vzpostavljen. Pri-merne je materialna škoda. Nikdo ni bil pri-

prijatelj in žastilec sv. Janeza Boske. Ob tej priliki shod salezijanskega sotrduštva!

— Naklada »Družinske pravitke« se manjša z vsakim dnem. Če ne boste z nakupom pohiteli, je utegne zmanjkati ravno za vas. Zato jo zahtevajte takoj sedaj pri vašem stalnem trgovcu, ki naj jo naroči brez odloga, če je še nima na razpolago. Lahko jo pa naročite naravnost iz Ljubljane.

— Zmeren mraz. V petek ob 9.13 je bil zadnji krajec, ko navajajo razne pratike spremembo vremena. Barometer je v petek padel na 768.2 mm, kaže pa, da se bo še nekaj časa vzdržal nad normalo, to je nad 764 mm. V petek je bilo lepo in sončno, pravo januarsko prijetno vreme, ugodno za razna zimska dela. Dosežen je bil v četrtek dnevni temperaturni maksimum +1.9°C, v petek jutraj pa je znašal temperaturni minimum -4.0°C.

Iz Novega mesta

Dve pomembni obletnici bo leto, obhajalo Novo mesto. Prva važna obletnica bo koncem meseca aprila, ko bo poteklo 450 let, odkar je bil v Novem mestu ustanovljen kapitelj. Drugič ni manj zanimiva in važna obletnica pa bo nekaj kasneje. Tudi ta obletnica je s kapiteljem in Novim mestom samim v najtesnejši zvezi. Je to 350 letnica, odkar imamo v velikem »btlarju« kapiteljske cerkve eno največjih dragocenosti in umetnin, katera se niti ceniti ne da, to je slika sv. Miklavža, ki jo je slikal slavni italijanski slikar Tintoretto. To sta dve pomembni obletnici za naše mesto, ki je nanje lahko ponosno. — Kapitelj je ustanovil leta 1493. cesar Friderik III. O tej ustanovitvi obširno govore listine v kapiteljskem arhivu, ki bo upajamo za to visoko obletnico zopet urejen tako, kot to mora biti. Danes imena kapitelj in pomembnosti njega ustanovitve za mesto samo niti prav ne pojmujejo, in se ne zavedamo, da bi bilo Novo mesto brez kapitlja prav za prav na stopnji vseh drugih malih po-

Iz dela in življenja - od tu in tam

Z Gorenjskega

Obrambna misel nemškega naroda. V okviru obrambno-političnih predavanj je v Domu stranke v Kranju te dni predaval major Veit o snovi: Obrambna misel v nemškem narodu od Hermana Keruska do Adolfa Hitlerja. Gorenjski tednik poroča o tem predavanju: Stalni stari sovražniki nemškega naroda in vojske — Žid, jezuit in protostid — so bili primerno osvetljeni in njih pogubonosno delovanje ožigosano. Jasno je pokazalo predavanje pot preko vojne dolžnosti kot porok za bodočnost naroda. Nemčija bo narodna in sposobna za orožje, ali je pa sploh ne bo!

V Bohinjski Bistrici so bile sklicane sotrdu-nice ženske organizacije v tej za svetovnonazorsko šolanje. Sestanek je sklicala okrožna voditeljica iz Radovljice, Govornik Oberdorfer je predaval o usodnem boju nemškega naroda in z njim tudi gorenjskega ljudstva.

V Rateah-Planici je bilo preteklo nedeljo zborovanje krajevne skupine. Prišel je okrožni vodja iz Radovljice dr. Hochsteiner, ki je govoril o velikem pomenu kmečke službe v četrtem vojnem letu in je povabil mladeniče in dekleta, naj se prostovoljno priključijo za kmečko službo na Koroskem. Ob zaključku je okrožni vodja sprejel namere in priporočila.

Pouk na ljudski šoli na Gaštelju pri Kranju se je po daljšem odmoru pričel 12. t. m. Ker je bilo šolsko poslopje za vseh 700 šolarjev premajhno, so poleg šole postavili barako in s tem dobili prostor za pet razredov. — Nedavno so se pričeli v gašteljski šoli novi jezikovni tečaji, ki se vrše po dvakrat na teden. — Na Gaštelju je odprl svojo novo vrtinarijo g. Loipolt, ki ima prodajalno v Kranju.

S Spodnjega Štajerskega

Proslave ob 10. obletnici prevzema oblasti. Vsi pomembnejši kraji Spodnje Štajerske bodo proslavili 10. obletnico, ko je nacionalno socialistična stranka prevzela oblast v Nemčiji. Konec januarja bodo velika zborovanja v vseh okrožnih mestih. Za obe mariborski okrožji je bilo zborovanje 29. januarja ob pol osmih zvečer v dvorani Štajerske domovinske zveze v Mariboru. V Celju isti dan ob pol enajstih popoldne v Nemški hiši. V Ptuj isti dan ob desetih v okrožni hiši, v Trbovljah isti dan ob osmih v dvorani Štajerske domovinske zveze. Ljutomerško okrožje je imelo

deželskih mestec, ki ne pomenijo v svetu mnogo.

— Pa o tem bomo še spregovorili.

Tintorettova slika sv. Miklavža stoji v velikem oltarju kapiteljske cerkve in bo letos stara 350 let. Po požaru, ki je v Novem mestu divjal leta 1576, in ki je uničil skoro vse mesto ter kapiteljsko cerkev temeljito opustošil, saj je pogorela vsa opravila in so se udrli stropi in ladji, pa je dragoceno sliko cerkvi pridobil njen tedanji prošt, šesti po številu, Polydor de Montagnana. On je bil poleg svoje visoke duhovne stopnje v Novem mestu še generalni vikar okleškega patrijarha, pod čigar duhovsko oblast je spadal novomeški kapitelj. Bil je z njim v velikem prijateljstvu in je pridobil patrijarha, da je ta na njegovo prošnjo za pomoč naročil sliko sv. Miklavža in jo poslal v Novo mesto. Tudi sicer je imenovan prošt zelo veliko žrtvoval za osirotelo kapiteljsko cerkev. Veljalo ga je mnogo denarja, da je po požaru tako zelo opustošeno cerkev mogel zopet povzdigniti v svoj stolnico, ki naj bi bila dovolj dostojna rezidenca za novomeškega prošta, ki je bil ob enem tudi generalni vikar okleškega patrijarha ter najvišji komisar. Mnogo so za olesavo kapiteljske cerkve storili tudi drugi prošje, ki so bili po večini vsi zelo bogati in so imeli poleg svoje duhovske visoke časti tudi zelo visoke svetne naslove. Veliko proštov je imelo naslov škofa iz tega ali onega mesta, nekateri teh proštov-škofov sploh niso prebivali v Novem mestu, nego so imeli tu le svojega zastopnika. Drugi so bili zopet iz raznih grofovskih rodbin. Vsi ti bogati dostojanstveniki pa so skrbeli zato, da je bila njih cerkev res odlična prostorska rezidenca. Tako ima danes kapiteljska cerkev kot taka mnogo dragocene opravne in zlasti krasnih obrednih posod ter oblačil.

Iz Cerknice

Zastopstvo »Slovenec« »Slovenskega doma« in »Domoljub« ter »Slovenec« knjižnice ima za Cerknico in njeno okolico g. Ivan Turšič iz Cerknice 217. Pri njem lahko naročite te časopise. Zbirajo naročila za »Slovenec« knjižnico in ima posamezne izvode na razpolago. Pooblaščen je od uprave listov, da pobira naročnine. Sme sprejemati oglase in osmrtnice. Vse morebitne pritožbe lahko vložite naročniki omenjenih listov pri njem. Vsakomur je na razpolago z informacijami.

veliko zborovanje v Zg. Radgoni isti dan ob 17. Člani stranke v krškem okrožju so zborovali že v četrtek 27. januarja ob 17 v dvorani Štajerske domovinske zveze.

Nov krajevni skupinski vodja v mariborski skupini I. iz zdravstvenih razlogov je odstopil dosednji krajevni skupinski vodja Alfred Wiesiak, ki mu je okrožni vodja Strobl izrekel vso zahvalo za vso delo od prvega dne ustanovitve Štajerske domovinske zveze. Nato je uvedel v delo novega vodjo skupine I. Adolfa Blaschitz, ki se je doslej izkazal kot organizacijski vodja krajevne skupine.

Tečaj o letalski zaščiti za tovarniške delavce. Nemški Rdeči križ je že lani priredil v Mariboru tečaj o letalski zaščiti, ki pa je bil nato prekinjen. Nadaljevanje tečaja bo sedaj in sicer 29. januarja in 2. februarja.

»Via Mala« na mariborskem odru. Mariborsko gledališče je 27. januarja imelo premiero ljudske igre »Via Mala«, ki je bila prirejena po znamenitem istoimenskem romanu Švicarja Johana Knittla.

Izenačenje vstopnine za kinogledališča. Z 29. januarjem je bila tudi v mariborskih kinogledališča, ki se trudijo, da bi vedno predvajala najnovejšo filme, izenačena cena vstopnicam. Doslej je bila namreč vstopnina znatno nižja kakor drugod po rajhu.

Zanimiva dražba v Slovenjem Gradcu. Na prireditvi za zimsko pomoč v Slovenjem Gradcu je nastopila mladina z ljudskimi plesi, dalje gospa Marija Reherjeva, ki je zapela nekaj pesmi, vmes pa je igrala godba brambovev. Ob zaključku prireditve je bila dražba zvezka, v katerem so bile slike in popisi vseh značk, ki so jih prodajali ob cestni nabirki 23. in 24. januarja. Zvezek s popisom značk je imel svojo posebno posvetilo zveznega vodje Štajerske domovinske zveze. Prav zato je bil redka dragocenost in ga je nek darežljiv rojak izdal za 2500 mark.

Najstarejša Mariborčanka. V sredo, 27. januarja je obhajala 91. rojstni dan vdova Kunigunda Sager, rojena Bacher. Zdrava in kreпка je prebivala dan v krogu svojih dragih, med katerimi so tudi pravnuki. Jubilarica se je rodila leta 1853 v Radvanju pri Mariboru.

Smrtna kosa. V Mariboru so umrli: 58 letni železniški upokojenec Jožef Mežnarč, 24 leten rudar Martin Svab iz Konjice, upokojen kretničar Ka. rel Labotar, star 84 let. Mrtvega so našli nedaleč od njegove hiše železniškega strojevodjo v pokroju 57 letnega Antona Rozmana. Dalje sta v Mariboru umrli 63 leten pomožni delavec Franc Poleg in mali vrtinarjev sinček Franc Vreča.

Nesreče. Pri delu v gramozni jami se je ponesrečil pomožni delavec Alojzij Plečko, doma iz Studencev pri Mariboru. Plaz kamenja ga je zasu-l, pri čemer je dobil notranje poškodbe ter si zlomil desno nogo v stegnu, 79 leten upokojen železniški sprevodnik iz Maribora Andrej Marchol je spodrsnil in si zlomil levo nogo v stegnu.

Gledališče

OPERA: Sobota, 30. jan., ob 17: »Zemlja smehljajca«. Opera. Red premierski. — Nedelja, 31. jan., ob 16: »Thaïs«. Izven. Cene od 24 lir navzdol. — Ponedeljek, 1. febr.: zaprto.

F. Lehar: »Zemlja smehljajca«. Danes bo premiera popolnoma na novo nastudirane opere v sledeči zasedbi: grof Lichtenfels — Anžlovar, Liza, njegova hči — Mielnikova, Lora — Japljeva, grof Pottenstein — M. Sanein, general — Pianeeck, princ Sou-hong — Cuden, ml. njegova sestra — Barbičeva, knez Cang — C. Debevec, Pu-li, tajnik — Šin-bar, avnuh — Simončič, Dirigent — R. Simonit, režiser in koreograf: inž. P. Golovin, naerti za kostume: J. Vilfanova.

DRAMA: Sobota, 30. jan., ob 17:30: »Zaljubljeni senas«. Red B. — Nedelja, 31. jan., ob 14: »Oče naš«. Izven. Cene od 15 lir navzdol. Ob 17:30: »Ples v Trnovem«. Izven. Cene od 15 lir navzdol. — Ponedeljek, 1. febr.: zaprto. Opozorjamo na premiero Goldonijeve tridejanske komedije: »Mirandolina«, ki bo priredjena istega teden. V njej bodo igrali: vitez Rippofratto — Jan, markiza Forlinopolja — Gregorin, grofa Albafiorita — Verdonik, Mirandolina, gostilničarka — Danilova M. Hortenzio — Gabrijele, Dejanito — V. Juvanova, Fabrizia, natakarka — Gorinsk. Režiser: J. Kovč.

Naznanila

ROKODELSKI ODER: Nedelja, 31. jan., ob 3 pop. »Vihar v korenine«. Opozorjamo na predprodajo vstopnic, ki bo na dan predstave od 10 do 12 in dve uri pred pričetkom v društveni pisarni Petrankova 12/1.

FRANCISKANSKI ODER: Nedelja, 31. cembra ob 5 popoldne: zabavna burka s petjem »Svojevoljavnice«. Vstopnice v predprodaji v trgovini Štiffli in na dan predstave od 10 do 12 ter dve uri pred predstavo pri blagajni franciskanske dvorane.

Dekleta!

Izšla je krasna knjiga — samo za vas:

Jolanta Gerely:

Daj mi svoje srce

Kakšen bodi Vaš ženin, da boste srečne kdaj kot žene in matere

Okusno opremljena knjiga stane broširana L 25.—, vez. L 35.—

Dobite jo v

Ljudski knjigarni v Ljubljani

Pred škofijo št. 5 in Miklošičeva cesta št. 5

Iz Hrvaške

Odlikovanje poveljnika hrvatske legije. Poveljnik NDH je zaradi junaštva in neustrašivosti, ki jo je pokazal v boju s sovražniki na vzhodnem bojišču, odlikoval poveljnika hrvatske legije na omenjenem bojišču Viktorja Pavičiča. Poveljnikovo odlikovanje železnega trolista druge stopnje je Pavičiču izročil nemški armadni poveljnik Paulus.

Banja Luka dobi avtomatično telefonsko centralo. V Banjo Luko so pred dnevi pripeljali vse potrebne naprave za avtomatično telefonsko centralo. Vsa tozadevna dela bodo do konca meseca gotova, tako da bo nova avtomatična telefonska centrala pričela s prihodnjim mesecem že obratovati.

Novo uradno poslopje v Banji Luki. Poleg drugih poslopij za posamezne hrvatske državne urade so pričeli v Banji Luki zidati tudi veliko poslopje za tamošnje pošto ravnateljstvo.

Banjski mestni proračun. Finančno ministvo NDH je odobrilo proračun za Banjo Luko v višini 31.946.758 kun.

Ljudska kuhinja v Tuzli. Za prehrano siromašnejših slojev v Tuzli so tamošnje oblasti odprle ljudsko kuhinjo.

Zgodovina Bosne in Hercegovine. Hrvatsko prosvetno društvo »Napredak« v Sarajevu je izdalo pred kratkim prvo knjigo o zgodovini Bosne in Hercegovine. Knjiga je izšla pod naslovom »Povijest hrvatskih zemalja Bosne i Hercegovine«.

Smrt očeta mostarskega škofa. V starosti 70 let je umrl Jurija Čule, oče mostarskega škofa dr. Petra Čule, Pokopali so ga v njegovem rojstnem kraju v Kruševu.

V Zagrebu je pred dnevi umrl vseučiliški profesor za vrtnarstvo na zagrebški gospodarsko-gozdarski fakulteti dr. inž. Zdravko Arnold, sin pokojnega hrvatskega pisatelja Djure Arnolda.

Vlada NDH je lani odobrila kredit 160 milijonov kun kot podporo za vzdrževanje delavskih prahranjevalnih ustanov.

Zagrebski mestni odbor »Pomoć« je določil za ta mesec podporo 400.000 kun, ki jo bodo razdelili med najnajtebnije.

Nemško odlikovanje hrvatskega opolnomočenega ministra. Nemški poslanik v Zagrebu von Kache je izročil hrvatskemu opolnomočenemu ministru za župe Vrhbosna, Usora, Soli in Hum, Sandorju Benaku visoko nemško odlikovanje za zasluge, ki si jih je pridobil za tesno sodelovanje NDH in nemške države v sedanji vojni.

Iz Srbije

Naredba srbskega ministrskega predsednika. Srbsko časopisje je za novo leto objavilo naredbo srbskega ministrskega predsednika št. 1. Z naredbo št. 1 srbski minister-predsednik Nedić zagotavlja srbsko javnost, da se bo odločno boril še dalje proti vsem odkritim neprijateljem sedanjega stanja v Srbiji, istočasno pa napoveduje borbo tudi vsem zakulisnim elementom, ki motijo red in mir v Srbiji ter ustvarjajo zmedo v javni upravi. Zato s svojo naredbo naroča vsem srbskim državljanom in samoupravnim uradom in organom, da ne smejo v bodoče jemati v pretres in razpravo nobene nepodpisane prijave. Prijave pa, ki so podpisane ter je na njej navedeno tudi bivališče in stanovanje prijavitelja, morajo vsi državni in samoupravni organi jemati prvenstveno v razpravo. Starešine posameznih uradov bodo morali strogo kaznovati vse podrejeno uradništvo, če bodo ugotovili, da so navedbe v prijavi proti njemu resnične, v nasprotnem primeru bodo pa pravtako strogo kaznovani klevetniški.

Svetosavska proslava na belgrijskem vseučilišču. Dne 27. januarja je bila na belgrijskem vseučilišču običajna letna svetosavska proslava, pri kateri je bil navzoč tudi srbski prosvetni minister Velibor Jonić. Zbrane goste in odličnike, med katerimi so bili tudi zastopniki nemških zasedbenih vojaških oblasti, je pozdravil rektor vseučilišča dr. N. Popović, ki je imel zatem tudi predavanje o delovanju in pomenu kulturnega udejstvovanja svetga Save na razvoj srbskega ljudstva. Rektor Popović je poročal tudi o izvršeni prosvotni belgrijskega vseučilišča ter je med drugim omenjal imenovanje posebnega ravnatelja za izvrševanje upravnih poslov. V svojih izjavah se je baval tudi z novo narodno vzgojo srbske mladine.

RADIO. Sobota, 30. januarja: 7.30 Pesmi in napavi — 8 Napoved časa. Poročila v italijanskem — 12.30 Plošč — 12.30 Poročila v slovenskem — 12.45 Opera glasba — 13 Napoved časa. Poročila v italijanskem — 13.15 Poročila Vrhovnega Poveljstva Oboroženih Sil v slovenskem — 13.17 Trideset minut veselja, vodi dirigent Petralia — 14 Poročila v italijanskem — 14.15 Koncert radijskega orkestra, vodi dirigent D. M. Šiljanec — 15 Poročila v slovenskem — 15.15 Pokrajinski vestnik — 17 Napoved časa. Poročila v italijanskem — 17.10 Pet minut gospoda X — 17.15 Koncert operne glasbe, vodi dirigent Morelli, sodelujeta sopranistka Gina Bernelli in tenorist Ugo Cantelmo — 17.55 Godbojniško predavanje v slovenskem — 18.30 Poročila v slovenskem — 19.45 Simfonična glasba — 20 Napoved časa. Poročila v italijanskem — 20.20 Komentar dnevnih dogodkov v slovenskem — 20.30 Simfonični koncert, vodi dirigent Victor de Sabata. V odmoru: predavanje v slovenskem — 22 Zanimivosti v slovenskem — 22.10 Koncert violonista Arziga Serattija — 22.45 Poročila v italijanskem.

LEKARNE. Nočno službo imajo lekarne: mr. Leustek, Resljeva c. 1. mr. Bahovec, Kongresni trg 12 in mr. Komotar, Vič, Tržaška c. 48.

Poizvedovanja

Izgnubl sem obsek že 31. decembra. Obsek je bil na pozicijski veržici in je imel steklen kamen rožnate barve. Izgnubl sem ga na pol k Sv. Križu ali pa zvečer v tramvajem vozu od Mestnega doma do Šiške. Ker je obsek drag spomin, prosim najditelja, naj obsek odda proti nagradi v Ulici sv. Marka 35/1 pri I. D. ali v upravi »Slovenec«. Našla se je živilska nakupnica na im. Ruk Evgenija. Dohi se v Nabavljajni zadr. Vodnikov trg.

Nalivno pero je bilo najdeno v soboto sveder. Naslov pove uprava »Slovenec«.

Živali z oblekami

Dejstvo, da je na tisoče vrst živali na svetu, ki si same narejajo obleke, je tudi prirodoznanstvenikom malo znano. In vendar si, na primer, ličinka neke muhe, ki živi kot ličinka v naših vodah, nareja tako obleko. Njene »obleke« se sestojijo iz odgrizanih koščkov listja, stebel, peščenih zrnc in celo iz majhnih polževih lupin. Ti koščki so »sešiti« z izločkom predilnih žlez, ki jih vsebujejo te ličinke prav tako kot gosenice metuljev. Tudi znotraj je njih obleka podložena z nekim sviln podoben tkivom. Ličinke se v svojih oblekah prav urno kretajo po suhem in v vodi. In kaor se stopnjuje rast njihovega telesa, tako si tudi večajo svoje obleke. Če ličinki odstranimo obleko, vidimo, da je je zelo potrebna, saj je pod obleko povsem — gola. Oklep, ki sicer pokriva žuželke, je tu le na glavi, na preih, nogah in na končku zadka. Vse drugo, kar je zavarovano z obleko, pa je pokrito s tanko kožico. Brez obleke bi ličinka, ki postala žrtev številnih živali v vodi, in tudi ribiči jih lovijo za vabo rib.

Prav tako si narejajo obleke nekatere vrste moljev, ki si izrežejo koščke iz uvelega listja, ki med njim živijo v gozdu in si iz njih zlepijo ploščata, prenosna ohišja. Oblečene so tudi nekatere gosenice, ki živijo v vodah.

Jako izrazite obleke si narejajo ličinke iz vrste os »pamphilus«. Te ličinke si odgriznejo dolgo progno od lista vrtnice in se zavijejo vanj. V tem tulcu hodijo ličinke po vrtnici.

V vseh teh primerih je zmoglost preje podloga »krojaštva« teh ličink. Toda med oblečenimi žuželkami dobimo še povsem drugačen sistem. Ličinke nekih muh se oblačijo v kožice usic, ki so jih prej izžele, izseale. Da se morejo odeti v te »troleje«, si pomagajo z dolgimi lasmi, ki imajo na koncu kavelček. Tudi nekatere druge ličinke si pomagajo s kaveljci, da imajo obleko lažje na sebi. Nekaj raki (dromia) pa imajo zadnji par napršenih nog le zato, da z njimi držijo obleko na sebi.

Toda obleke niso zmeraj iz enovi, ki so tuje telesom dotičnih žuželk. Ličinke hroščka rilčkarja (cionus), ki ga večkrat dobimo na črnem korenu, imajo prav tako kot ličinke nekaterih listnih os posebno sluzasto prevleko, da so videti ko polži-slinarji. Večkrat dobiš tudi obleke iz voščenih izločkov ali pa iz pajčevinaste snovi. Tu in tam našeš tudi oblačila, ki so storjena iz lastnega govna. Zlasti svojoeko so ta oblačila pritrjena na

ličinkah škodljivih hroščev caesida. Ličinka ima na zadku dolge, v ospredje čez hrbte zavahane vilice, na katere si nabada svoje lastne, odvržene kožice in pa svoje črno govno. S tem je od zgoraj videti kot kepica govna.

Obleke si pa ne narejajo samo žuželke. Znana so razna oblačila rakov. Nekatere rakovice (dromia) si s posebnimi, v ta namen preoblikovanimi nogami držijo grbo nad hrbtom. Druge rakovice se na sličan način skrivajo pod kako školjkinjo luputo, kar je videti, ko da imajo ščit pri sebi. Tu torej uporabljajo živali že etorjena »oblačila«. To velja tudi o znanem raku samotarcu, ki ima kar posebno polžovo lupino, ki se v njej spreha po morskimi tleh. Prav pri njem pa je ta čudna oprema jako značilna. Njegovo truplo je namreč le ondi obdano z oklepom, kjer ga polževa lupina ne pokriva, in mimo tega je postal tudi nesorazmeren, da se bolje prilaga v zavoj polževe hiše. Dalje se je njegov pahlažasti rep spremenil v kavelj, ki se z njim drži v polževi lupini. Prav tako so pa nagoni raka-samotarca prilagojeni temu načinu življenja. Znano je, da se pred preselitvijo v novo lupino prej prepriča, ali ni v njej kakšnega sovražnika, da celo to se zgodi, da strese prej pesek iz nje.

Kaj tako posebnega, kot je nošnja obleke pri živalih, brez dvoma ni nastalo kar na mah, ampak je bilo prej tu še »maskiranje«, ki ga še dandanes marekaka žival uporablja. Predvsem razni prebivalci morja, dalje pa tudi opica orang-utan, ki si v svobodi namerče na se veje in listje, v kletki pa vreče in slamo. Prav tako se hočejo skriti razni ptici, posebno pa skrivajo gnezda z jajčeci.

»Slovenčeva« športna posvetovalnica

Od Vaših atletskih rezultatov je najboljši oni v teku na 400 m (1 min. 8,1 sek. ali 238 točk). Ostali izidi znašajo po finski tabeli kot sledi: tek na 200 m 31,1 sek. ali 183 točk; 100 m 14,7 sek. ali 195 točk; skok v daljino 4,06 m ali 169 točk. Za Vaša leta priporočam, da se z večjo vneto posvetite teku na kratke proge. Potem boste dosegli tudi v skakanju v daljino znatno boljši uspeh. (M. D.)

Športni znaki in odlikovanja. V našem listu ste čitali, da dobijo športniki, ki se izkažejo na tekmah, različna odlikovanja. Ali so ta odlikovanja uradna, ali imajo mednarodno veljavo in kdo jih poklanja, Vas zanima. Mednarodno veljavo imajo samo olimpijske kolajne in državna odlikovanja, katere podeljujejo zlasti športnim voditeljem, zaslužnim za mednarodno športno zблиževanje. Imamo pa v nekaterih državah navado, da podelijo vsako leto najboljšemu tekmovalcu zlato kolajno; to pa je zadeva organizacij zasebne pobude. Takšno odlikovanje je prejel n. pr. na Švedskem Gundar Haegg. Poleg odlikovanja za redke in zelo viece športne uspehe pa so vpeljali v nekaterih državah tudi manjša odlikovanja ali »državne športne znake«. Ti imajo uradno veljavo v državah, kjer je šport etatiziran. Športne in telovadne znake so vpeljali najprej na Švedskem, pozneje pa tudi v Nemčiji, Franciji, Švici in drugod. Pravilniki za državni športni znak so seveda različni. Uveljavila pa se je skoraj povsod praksa, da podeljujejo bronaste, srebrne in zlate znake. Pri tem ne gre za vrhunske uspehe v tej ali oni panogi športa, temveč za dokaze vsestranske telesne zmogljivosti. Nikakor ne zadostuje, da ekoči nekdo n. pr. 50 m

Službena objava CONI-ja št. 6

Zdravniška športna služba. — Predsedstvo CONI-ja (Zdravniška športna služba) je odredilo, da morajo imeti vsa športna društva po enega zdravnika, ki bo z zdravstvenega stališča motril in nadziral vse aktivne člane. Društva Ljubljanske pokrajine vabimo, da sporoče do 10. februarja ime in priimek svojega zdravnika in njegov naslov.

Zdravniki športnih društev se bodo morali vpisati v Zdravniško športno službo. Zdravniki, ki niso redno vpisani pri Zdravniški športni službi, se ne bodo mogli poklicno udeleževati na športnih prireditvah. Vsaki športni prireditvi bo moral prisostvovati za to določeni zdravnik, za kar mora poskrbeti prireditelj. To velja za vse športne prireditve.

Na vsakem športnem igrišču mora biti omarička za prvo pomoč in oseba, ki je določena zdravniku v pomoč. Predno bo dal CONI dovoljenje za posamezne prireditve, mu bo moralo društvo pisмено sporočiti, da je bilo preskrbljeno vse potrebno za prvo pomoč in da so bili udeleženci tekmam zdravniško pregledani.

Sedež pokrajinske zdravniške športne službe je v uradu CONI-ja. Vsi zdravniki, ki želijo biti vpisani v športno službo, bodo lahko to pisмено zahtevali, morajo pa imeti že kirurško prakso, morajo poznati šport in morajo biti člani zdravniške zbornice.

Skrivajo se gosenice, ki se zabubijo, in razni metulji, ki se prilagajo svoji okolici. Po vsem tem vidimo, kako je razne živali prišilil njih nagon, da se jim bolj zavarujejo pred sovražniki in si čim bolj uredijo svoje življenje.

37.

Komaj tri korake sem napravil po hodniku, ko so se mi vdrla tla. Grabil sem ob stenah, da bi se obdržal, a zaman. Padel sem v odprtino. V duši sem sklenil z življenjem. Priletel pa sem v deročo vodo, ki je tekla okoli gradu.

38.

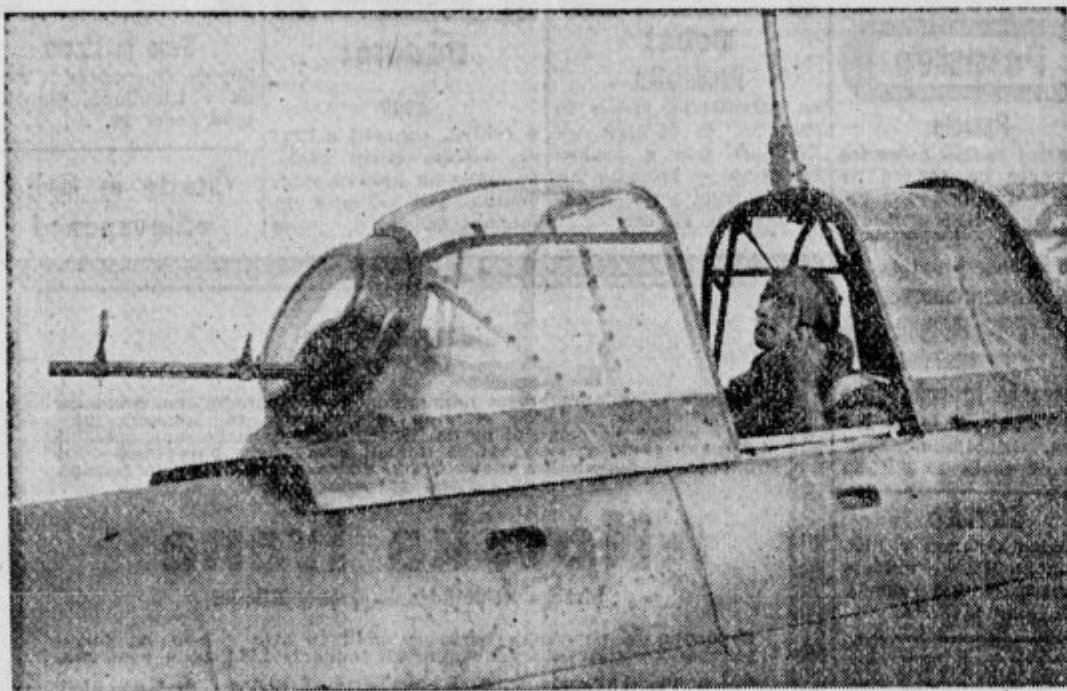
Voda ni bila mrzla in mi je segala do vratu. Pač pa je imela silno brzino in me je naglo vlekla proti kanalu, ki je bil izpeljan pod gradom. Oprijeti se nisem mogel nikamor. Izginil sem v temi...

Šport v kratkem

V Cortini d'Ampezzo so se sestali najboljši italijanski smučarji in tekmovali za zlato kolajno Vittoria Marcoza. Ob najugodnejših snežnih razmerah se je podalo 39 tekmovalcev k smučemsku teku na 17 km. Zmagal je alpinec Giulio Gerardi, predstavnik alpinistične šole d'Aoste. Progo z višinsko razliko 380 m je presmučal v 1 uri 18,3 sek. Drugi je bil Compagnoni Aristide z 1 uro 45 sek., tretji pa Vitalini Rinaldo z 1 uro, 1 min 34,2 sek. V skupni klasifikaciji, všteti rezultate prejšnjega dne, si je priboril prvo mesto in zlato kolajno Perreni Giovanni, član železniške milice iz Rima.

Koliko zanimanja je bilo za usodno nogometno tekmo med Livornom in Torinom v Livornu, sodimo po izredni udeležbi občinstva, ki ga je bilo okrog igrišča 20.000. Izkupicek na stadionski blagajni je znašal 175.000 lir, tekma pa je končala neodločeno brez gola, 0:0. Livorno, ki je srečno preстал težko preizkušnjo, bo igral jutri v Genovi proti Liguriji.

O Miticu, po vsem teniškem svetu znanem hrvatskem tekmovalcu, čitamo, da se bo v bodoče udeleževal tudi v namiznem tenisu. Igra z drobnim žogico, ki je dobila z Miticem novega pristaša iz vrst uglednih športnikov.

Pred odletom italijanskega bombnika z letališča

Križ in gosli

Nobena zastava ne vihra iz dolgega poslopja, kjer je samostanska šola, ne razpenjajo se od okna do okna zeleni venci, kakor je to sicer vedno, kadar pričakujejo v samostanu obisk cerkvenega kneza iz bližnjega stolnega mesta. Samo zimsko nebo je danes v zastavah, temnomodro, in vsa pota na vrtu se bleste belo zasnežena. Nad vso hišo leži tiha svečanost, slovesno občutje, dasi ga na zunanji ni mogoče opaziti.

Gabrijel stoji pri oknu svoje male delovne sobice in zamišljeno gleda preko parka, preko belih oblačil dreves, ki stoje kakor molilci pod modrim nebom, nema in ponižna. Včasih premišljuje zganejo z glavo. Tako je, kakor da bi se sklonila pod blagoslovom neke nevidne roke. Tudi Gabrijel sklone glavo in za trenutek mora zapreti oči, tako močno čuti zagon, pritisk svojih notranjih predstav.

Zaključni izpit je prestal. Sedaj je moralo priti do odločitve. Odločitve? Ali pri onih, ki so že leta obiskovali tukajšnjo samostansko šolo, ki so živeli skupaj kakor otroci ene same velike družine in ki so se drug drugega poznali kakor brat brata, ni bilo vse že davno odločeno? Ali je bila mogoča še kakšna druga odločitev kot ona ponižnosti, miru in veselja v Gospodu?

Gabrijel je spadal k onim, ki so prestali svoj izpit z odliko. Gotovo predvsem zaradi svojega dela. Toda nekaj je bilo tudi v njegovem bitju, v njegovem značaju, kar je povzročalo, da so mu bili dobri in mu radi pomagali. Gabrijel je bil že zgodaj sprejet v samostansko šolo; potem ko sta mu v kratkem času drug za drugim umrla oba starša. Ker si je sam tako želel, je potem prišel v to samostansko šolo. Postala mu je druga domovina in mu nudila srečo druge domače hiše. Mnogo let, toliko let.

Dokler...
Toda je zvonec v samostanski kapeli zapel

preko parka svoj pozdrav in dobrodošlico v tišino zimskega dneva. Izgledalo je, kakor da so se zasnežena drevesa priklonila še globlje, v široko vozno cesto je zavila škofova kočija.

Gabrijel je stopil od okna proč. Vrzaval se je. Z enim pogledom je objel svojo sobico, v kateri je preživel vsa ta leta. Kaj se je ukralo v tišino mirnega doma, kaj ga je že meseca vznemirjalo z vedno večjo in močnejšo trdoživostjo? Dasi je izgledalo blizu kakor v dosegu roke, mu ni znal najti izraza v besedi. Ničesar ni zagrešil Gabrijel in vendar se je ta nemir začel še prav v njegovo molitev in se zgoščeval vedno bolj in bolj v neko resnično občutje krivde. Če je hotel povedati jasno, čutil se je lažnivca. Tako kot je izgledalo v njem, tako ni mogel danes stopiti pred svojega škofa. Mislil je, da sedaj, ko je izpit minil, ne more več dalje ostati tu in v ljubljeni skupnosti. Ni bil za duhovnika.

Hišni zvonec je zazvonil. Po hodnikih, doslej mirnih in tihih, je postalo živahno. Vrata so loptala. Slišati je bilo nagle korake, ki so hiteli po kamnitem tlaku. Gabrijel je, kakor da bi postal roko, ki ga bo varovala, zgrabil svoje gosli, ki so ležale pred njim na mizi, ravno pod križem, ki je visel na steni.

Gabrijelova roka je bila vroča. Toda tudi vse štiri strune na goslih, ki jih je sedaj trdno oklepal v roki, so pekle, kakor da bi bile ognjene. Ta sobica je poznala samo mir in prijetna občutja, dokler niso prišle gosli. Vsak od samostanskih učencev se je v svojih prostih urah naučil igrati kakšno glasbilo. Ali pa je smel slikati, risati, skandirati verzce, delati s šestilom in ravnilom. Gabrijel si je izbral gosli.

In sedaj se je približala ura koncerta, katerega se bo udeležil tudi cerkveni knez in ki naj bi se vršil kot vesel in viden zaključek resnih izpitnih dni. Že nekaj tednov se je samostanska šola veselila tega večera. Že nekaj tednov so se vadili. Igrali bodo Haydnovo in Beethovno glas-

bo, nato kratko skladbo nekega modernega skladatelja za orkester s solističnim sodelovanjem gosli. Gosli je igral Gabrijel.

Zazvenel je drugi zvonov udarec. Nič več časa ni preostalo za zmešnjavo, za beganje misli. Gabrijel je zbral vse sile.

Skoraj zadnji je stopil v veliko obednico, ki je danes izgledala kot praznična koncertna dvorana. Namesto svetilk so gorele sveče, tam, kjer so bile sicer postavljene mize, so danes stale vrste stolov. Na vzvišenem prostoru je sedel cerkveni knez, zraven njega je bil prior, nato so sledili patri, Razburjenje, a vendar zadržano so valovale, se gibale sem ter tja glave mladih samostanskih učencev. Pred njimi so na široko in odprto razložili godbeniki svoja stojala.

Gabrijel je z bolečo ožnostjo preletel to sliko. Mehka svetloba sveč mu je dobro dela. Zdelo se mu je, da se je še enkrat vse srečno pomaknilo v daljo, stiska odločitve, sramota zaradi laži, strah pred neprozornim jutrišnjim dnevom. Namesto tega, kakor da bi se bila pretekla leta tega brezskrbnega, pobožnega in veseloega samostanskega časa zlika skupaj v en sam akord, poln harmonije. Gabrijel se je vzravnil in globoko zadihal. Čutil je, kako je v njem molilo.

Molilo je v njem, ko so igrali Haydna in Beethovna. Dalje je molilo v njem, ko je prišla na vrsto zadnja koncertna točka. In med njegovimi solističnimi deli se ta molitev ni pretrgala. Nasprotno, še bolj je postala goreča in živo iskrena, še več zatopljenosti, resničnosti in spoznavanja je bilo v njej. Ni hotel biti lažnivca in strahopetec pred samim seboj. Tudi on je hotel služiti Gospodu, kakor so to delali tu vsi, kakor škof, prior in patri. Samo na drug način. On bo služil Gospodu s svojo umetnostjo, s svojo glasbo, s svojimi gosli.

Nemir? Odločitev? Kako napačne besede so to bile za tako sveto in neizpremenljivo gotovost! V Gabrijelu je zavalovala radost, ko je sedaj do-

umel, da je smel služiti tudi on Gospodu, ki ga je ljubil.

Note, ki mu jih je narekovala partitura, mu niso zadoščale, da bi izrazil vse to, kar je mogočno valovalo skozenj. Saj se je moral še zahvaliti Gospodu, ki mu je v temno skrb njegovega srca poslal to svetlobo. Moral je še izreči prisego, kakršne note te partiture niso poznale. In Gabrijel je tudi molil to prisego z vso globoko prevzeto dušo: vedno bo s svojo čisto umetnostjo služil le Bogu, da bo postala hvalna pesem Očetu in da bo povzdigovala človeka.

Frater muzikus je že davno povsod našel svoje dirigentsko palčko. Strmel je v goslača, ki se je na tako poseben in nenavaden način začel izpovedovati in priznavati, in vsi v orkestru so dvignili glave. Tudi škof, prior in patri so postali pozorni, mladi samostanski učenci pa so iztegovali vratove. Vsakdo je občutil posebnost tega igranja, vsakogar je potegnila za seboj ta pesem duše, ki se je tu razcvetela v čistosti in zamaknenosti.

Toda Gabrijel se je nenadoma prestrašil, v veselju prestrašil in bliskoma pogledal fratra muzikusa. V drzni kadenci je našel zopet nazaj k predpisanim notam, tako da je frater muzikus ravno komaj še mogel nakazati nastop bodočega orkestralnega zaključnega stavka.

Ko je Gabrijel ta večer zopet stal pri odprtem oknu svoje male delovne sobice, mu je vedno ni bilo mogoče pomiriti se od razburjenja zadnje ure. Njegov škof ga je razumel in mu sam od sebe predlagal, da prevzame vso skrb za njegovo nadaljnjo izobrazbo za glasbenika. Kjer ni nobene laži, tam tudi ni nobene obtožbe, — — — in tretjič je našel Gabrijel domovino.

Ko je končno zaprl okno in se obrnil, je videl, da je stal v znamenju križa, ki je, velik, razrešujoč in obenem vzevši metal svojo senco tudi preko gosli. Tedaj je pokleknil in poljubil oboje, križ in gosli.

H. Zerkaulen

A. Fogazzaro:

96

Palača ob jezeru

Tudi zdravnik je bil silno nemiren. Skušal se je opravičiti, da je ugodil Marinini kaprici, a vedno bolj ga je nadlegovala misel, da ni storil prav.

»Prej še nisem vedel vsega,« je dejal; »nisem še govoril z Ivanko.«

Pomnil je Vezzu in Sillu, naj se mu približata.

»Ali veste, kako je bilo z grofom?« ju je vprašal zdravnik.

Vedela sta le nekaj. Nekaj časa so se tiho razgovarjali.

Silla je pogledal na uro. Bilo je tri četrt na pet. Odšel je v knjižnico po pisma, nato se je vrnil in se umaknil v salon, da bi tam nadaljeval z delom.

Vezza in zdravnik sta nadaljevala svoj razgovor, ko sta nenadoma zagledala pod seboj vrt, vrtarjevega sina, ki je odhajal iz pristana z velikim žolnom.

»Kam greš?« je zaklical Vezza.

»V R... na ukaz gospe markize,« je odgovoril deček.

»Moral bi bil vprašati mene, preden jo je ubogal,« je zagodnjel Vezza.

Nato pa je nadaljeval razgovor z zdravnikom.

»Mislim, da bi bilo najbolje, če tako sestavim brzojavko: Stanje markize je zelo nevarno in zdravnik zahteva, da se jo odvede odtod.«

»Pristavite takoj,«

»Dobro,«

»Pristavite še...«

Zdravnik ni utegnil končati stavka, ker je v istem hipu vstopila Marina. Bila je oblečena v temnomodro nadsveto elegantno obleko z vlečko. Ni bila več tako blede kakor zjutraj. Rahla rdečica ji je pokrivala lica, oči pa so se ji lesketale kakor biseri.

»Godba!« je dejala in se smehljaje obrnila proti jezeru. »Kaj ne, gospod Vezza, da je glasba hinavska in da nam pove vedno to, kar želimo? Ali nima prav zato toliko prijateljev?«

»Markiza,« je ji odgovoril Vezza in se skušal pokazati brezbržnega. »Zunaj nas je le veter; glasba je v nas samih. Strune so v naši notranjosti in zvenijo soglasno z našim razpoloženjem.«

»Za vas je torej glasba vedno vesela. Kje je Silla?«

»Hm...«

»Saj ni odpotoval?« je dejala odločno, pograbila Vezza za komolec in ga močno stisnila.

»Ne, ne, tu je,« je hitro odgovoril. »Moram ga opravičiti. Ne počuti se dobro. Bil je tako prijeten, da mi je ponudil svojo pomoč in zato zdaj...«

Ni mu pustila, da bi izgovoril do konca; vprašala ga je z zapovedujočim glasom:

»Kje je?«

Glas se ji je tresel.

»Ne vem,« je v zadregi odgovoril Vezza. »Malo prej je bil v knjižnici.«

»Pojdite in ga pokličite. Recite mu, da ga čakamo.«

»V salonu je,« je posegel vmes zdravnik.

»Piše. Prosim vas, markiza, da sprejmete njegovo opravičilo.«

Marina se je za trenutek zamislila, nato je dejala:

»Mi morete dati častno besedo, da je v salonu?«

»Da,«

»Dobro,« je mirno dejala Marina. Pozneje bo prišel sam, ne da bi ga kdo klical. Ali žalost ne uničuje življenja? Žalostna sem, zato se ne počutim dobro. Vi, gospod doktor, bi mi predpisali razna pomirjevalna sredstva; meni pa se zdi, da blagodejnost vpliva name vonj cvetlic, sveži zrak in prijetna družba. Tu je razlog, čemu sem naročila kosilo in vas povabila. Uganka je zdaj rešena in ne preostane nam drugega, kakor da sedemo k mizi. Vezza, sedite poleg mene. Gospod doktor, vi pa sedite na moje desno.

Kosilo se je začelo.

Marinina gosta sta molčala in se komaj dotaknila jedi.

Zdravnik je neprestano opazoval Marino, ker se je bal, da bo dobila nov napad. Spoznal je, koliko važnost je Marina polagala na to kosilo in mu je bilo žal, da ji je ustregel. Ni se mogel oprostiti slutnje, da se bo zgodilo nekaj strašnega. Opazil je, da je Marina postajala vedno nemirnejša in da se skoraj ni dotaknila jedi.

»Kaka tišina!« je končno vzkliknila. »Zdi se mi, kakor da bi bila med duhovi. Sem morda podobna Prozerpini?«

»Zbudili bi celo mrljice,« je neprevidno dejal Vezza.

Takoj se je spomnil na tistega, ki je ležal nedaleč od lože, pokrit z mrtvaškim prtom. Streptal je.

»Kljub temu pa so moji gostje resni, kakor peklenški sodniki. Nalijte kozarec,« je velela služabniku.

Sluga je ubogal. Bil je iskreno vdan svojemu

gospodarju, kateremu je služil dolga leta in zato je zdaj silno trpel. Ko je nalival vino v kozarec, se mu je tresla roka.

»Pokusite to vino,« je dejala Marina. »Pomislite nekoliko. Ali se vam ne zdi, da ima okus po Aheronu?«

Vezza je dvignil kozarec, poskusil vino in izjavil:

»Res ima nenavaden okus.«

»Predstavljajte si torej,« je dejala Marina s spremenjenim glasom, »da sem iz gotovih razlogov hotela...«

Naslonila se je nazaj in naredila z roko kretnjo, kakor da bi hotela vreči od sebe neko ničvredno stvar.

»Življenje je tako podlo,« je nadaljevala.

»Predstavljajte si, da sem hotela odpreti vrata in oditi odtod ob sončnem zatonu sredi med cvetjem in v družbi prijateljev, ki bi mi delali družbo, če bi pot bila le predloha. Predstavljajte si, da je v tem vinu...«

Vezza se je zdrnil in pogledal služabnika, ki je nepremično stal ob vratih.

»Kako hitro mi verjame!« je vzkliknila Marina.

Napolnila je zopet svoj kozarec in ga približala ustom.

»Čuden okus?« je dejala. »Popolnoma čisto je. Bila je samo Prozerpinina žala. Pijte, žalostni vitezi! V vinu boste našli dobro voljo in pogum.«

Zdravnik ni hotel piti. Čutil je, da se bliža nevihta. Vezza pa je ubogal Marino in izpraznil kozarec do dna.

»Prav je tako,« je dejala Marina in prebledela. »Moral boste odgovoriti na zelo težko vprašanje.«

Praznik boginje Pameti

Po istodobni kroniki)

Nekega južnaško toplega novembrskega večera v krvavem letu 1793, je Pariz v stolnici Naše Ljube Gospe (Notre Dame) obhajal praznik boginje Pameti. Krščansko bogoslužje je bilo odpravljeno in s tem so izginili iz koledarja katoliški prazniki, da so napravili prostor novim praznikom, tako praznikom poljedelstva, mladosti, starosti in sličnim. Sicer je dal narodni konvent na prošle katedrale nabiti razglas, ki je oznanjal, da je pripoznano bivanje nekega najvišjega bitja in neumrčnost duše. A kar se je dogajalo v cerkvi sami, je pričalo, kako je narodni odbor praktično pojmoval ta svoj razglas.

Za uvod praznika so zborne operne pevke zapele posebno pesem. Med petjem je državljani Michaud delil pesmi o nesmrtnosti duše kakor jo je on pojmoval.

Mahoma so se pogledi vseh uprli v veliki oltar, kjer se je pravkar prikazala boginja Pameti.

Le kje so bili že videli to ljubko božanstvo, ki naj bo tu po sklepu narodne skupščine večno česeno najvišje bitje?

Slednjič pa je šlo od ust do ust: »To je gosposodična Aubryjeva, operna plesalka, mična plavalca, ki je navadno igrala kot Venera in je

to nalogo zmeraj v vsakem pogledu odlično opravila.«

Komaj so se umirili valovi presenečenja zaradi svojice patrone, katero jim je dala revolucija za varstvo Pariza, ko se je pojavil slavnostni govornik zraven oltarja, kjer je stolovala boginja. To je bil pesnik La Harpe, član Akademije. Ne da bi se ozrl na boginjo in mahajoč z rdečo čepico, je imel sramotilni govor o Bogu in je hkrati napadel tudi vse svoje tekmece na književnem področju. Boginja Pameti se je tako smejala njegovim besedam, ki naj bi bile dovtipne, da so ji solze tekale po našminkanih licih.

Po La Harpejevem govoru je zaigrala godba neki Andante skladatelja La Scurja in slavnost se je končala s korajžno revolucijsko koračnico.

Bilo je že precej pozno zvečer, ko je množica odšla iz cerkve Notre Dame. Vse hiše so bile razsvetljene in vsi so imeli splošno pojedino. Pred hišnimi vrati so bili postavljeni mize, ki so druga poleg druge tvorile na obeh straneh ceste eno samo, z jedili obloženo mizo. Kdor je prišel mimo, je moral pristeti in kaj založiti, čeprav ni bil nič prispeval k pojedini. Vladajoče ljudstvo je bilo povsod povabljen.

Pojedina je bila tem mikavnejša, ker je bil tisti večer izredno lep in ker so bila jedila zares izbrana. Zjutraj so že prejeli peki — mimo drugih ukazov — še posebne količine moke, tako da so imeli vsi Parižani, čeprav ni bilo v mestu žita, na praznik boginje Pameti dovolj dobrega kruha.

Prava pravcata požrtija pa se je razvila krog trga pred »Palaisem Royalom«, kjer je domoval vojvoda Filip Orleanski, ki se je zdaj, da bi se priljčil revolucijski dogmi enakosti, imenoval kar Filip Egalité. Skoraj vse stroške za slavnostno pojedino je poravnal on iz svoje

Določitev kraja

»Kje ste pravzaprav doma?«
»Mi mornarji smo povsod doma.«
»In kje živi vaša nevesta?«
»Doma.«

blagajne. Saj je šlo za to, da se je izkazal kot dober republikanec, do česar je prišel s svojim glasovanjem za smrt svojega kraljevskega bratranca. Filip je bil eden od tistih 36 poslancev, ki so v januarju tega leta, ki je pripomoglo boginji Pameti na prestol, spričo manjše 360 glasov — glasoval za smrtno obsodbo kralja. Boginja Pameti mu je bila zašepetala na uho, da »jo bo najboljši vozil, če bo vstopil v zmagoslavni voz revolucije. In zdaj je bil ta voz že v teku — on pa se je peljal z njim.

Državljan Filip Egalité je sedel sredi množice, med dvema ženskama iz ljudstva. Prepevali so, popivali, besneli brez sramu in strahu.

Državljan Egalité je vstal, si snel rdečo čepico z glave in je vzkliknil:

»Državljan! Pijmo na zdravje republike, na srečo njenih zagovornikov, na srečo narodne skupščine in vladajoče ljudstvo!

Množica mu je odgovorila z besnečim vzklikanjem.

Nato pa, ko so napijali drug drugemu, se je neke iz temine odzval gromki glas, ki je zaplil:

»Smrt tiranom in vsem, ki so jim služili!«

Ljudstvo je spet navdušeno pritrdjevalo.

Državljan Egalité je prebledel. Bilo mu je, ko da grabi ledenomrzla roka po njegovem srcu.

Ena njegovih dveh sosed, neka čevljarjeva žena s Ceste St. Honore je opazila njegov mrki pogled. Skušala ga je raztresti in mu napravila poklon zaradi njegovih prekrasnih usnenih rokavic. »Kako so nežne,« je dejala v šali in jih pogladila z večjo roko, »prav kot bi bile narejene iz kože kakega mladega dekleta.«

Mali oglasi

Posestva

Parcela
v bližini cestne železnice
od 23.000 do 100.000 fr.
prodaja PRISTAVEC Hr.
realiteta pisarna, Ljubljana,
Cesta Ariella Rpa
št. 3 (poleg Stupice). (p)

Prodamo

Pomaranče in suhe gobe
prodaja Gospodarska
zveza, Ljubljana, Bleiwe-
sova cesta 29. 1

Ščurke

In drugo golazen v hiši,
shrambah itd. — uničuje
»SCUREKS«. Inž. Prezelj,
Wolfova ulica št. 3.

Živali

Papigo-samec
starega dve leti, kupim.
Naslov v upravi »Sloven-
ca« pod št. 601.

Službe

Dobe:
Prodajalka

za galanterijo, steklo in
porcelan, se sprejme. —
Prednost ima s prakso
železnice. — Ponudbe na
upravo »Slov.« pod znač-
ko »10.000« št. 605.

Sobe

Oddajo:

Sobo
v centru, po želji s hrano,
oddam mirni osebi.
Ponudbe na upravo »Slo-
venca« pod »Svetlo in
sončno« št. 604. (s)

Kupimo

Seno in slamo

kupuje Gospodarska zveza
v Ljubljani, Bleiwe-
sova cesta 29. k

Čitajte in širite
»Slovenca«!

Novaka Ivana

bivšega večletnega župana v Ribnici

Nepozabnega pokojnika bomo spomnili iz hiše žalosti na farno pokopališče v Hrvačo v nedeljo, 31. januarja 1943, ob 4 popoldne.

Ribnica, Gorenja vas, Ljubljana, Sodražica, Maribor, Cleveland, dne 28. januarja 1943.

Žalujoča žena, otroci in sorodstvo.

ROMAŽ POKLUKAR:

BELE ZVEZDE

»Pa za lepše vreme se pobrigajte tam spodaj, mu je zaklical in krenil proti severovzhodu.

»Nekaj danes ni z njim v redu,« je šepnil Matiček svojemu prijatelju.

»Narobe je z njim, že par večerov je potrt. Sinček je pil, kar ni njegova navada!«

Matvez tega ni slišal. Marjeta pa je čula in je čustvovala: »Ubog fant, mora mu biti zelo hudo. Na grunt je navezan, kakor da bi bil pognal korenine v zemlji, gore pa ga držijo, kot da bi ga bile začarale. Ko bodo prvi jasni dnevi, se bo vzpel na Lipanco, potem pa se bo odtrgal od nas. Dolgčas mi bo po njem. Dokler bo tu, kar ni mu bo lepo.«

Tako je čustvovala Marjeta in hitela za fantom, ki je držal spredaj in se spet zaustavljal, da bi počakal na ostale.

Matvez pa je postal drugačne volje. Ves srečen je bil, da ni doživel vodniškega poloma. Izgubiti slovese dobre vodnika bi bil zanj udarec, ki bi ga

le težko prenesel. Ah, sedaj je bil spet vesel. Ko so prišli domov, je pohitel do Nade in naročil kuhanje vina za vse. Ostali so si zunaj otrsali sneg z okovank in si čistili hlače z metlicami. Marjeta ga je srečala na stopnicah in mu šepnila, da je bilo tudi danes, čeprav v megli, zelo lepo.

»Če se že vreme kuja, bomo vsaj mi dobre volje,« je dejal gostom, ki so poselili za mizo. To je bila beseda, ki so jo radi slišali.

Ker Matvez ni dopustil, da bi prahali vino premožnejši od njega, so prihajale na mizo nove steklenice vroče in dišeče pijače. Ne bi mogel reči, da ni prijala, zakaj Matvezova družina je bila premražena. Nada, ki je znala lepo postreči, je zavijala steklenice v bele prtice, v pijačo pa je nasula sladkorja in dišav. Tako je bilo vino sladko kakor med in vroče kot čaj.

Pila je tudi Marjeta. Predno je bil čas za večerjo, so postali dobre volje in začeli prepevati.

Pela je tudi Marjeta. S svojim glasom je razodela nocoj nekaj, kar je bilo namenjeno pravzaprav samo njeni družini. Potem so jo prosili, da je zapela toplo sevdalinko »Moj dilber, zima je«. S svojimi vedrimi očmi je gledala naravnost v Matveža, se sklonila k njemu in mu pela na uho. Čisto tiho in nežno je pela. Vsi so sedeli negibno in v sobi je bil mir, da bi slišal vžgalice, če bi padla na pod. Zenske so povesile oči in poslušale, moški pa niso mogli odmakniti pogleda od dekleta, ki je pelo zvonko kakor častiljiva violina v rokah umetnika.

»Ah, marsikdo si je želel, da bi se sklonila tudi k njemu, da bi bil deležen pozornosti, ki jo je poklanjala smuškemu učitelju.

Večerjo so si naročili kar v furmansko sobo, kjer so obsedeli. Da je zgornji dom preveč gosposki, so dejali in da se smučarji boljše počutijo, če so tečajniki sami med seboj.

Začeli so z vinom, nadaljevali s petjem in družabnimi igrami, potem pa so plesali. Čim je pek raztegnil harmoniko, so se pari odtrgali od mize in se vrteli, jadrali v dolgih korakih in poskakovali. Matvez je čutil topli Marjetin objem, ko se je zibala v tangu. Vrnil ji je in plesal kot že dolgo ne. Ko so se vrnili k mizi, je dobil besedo Mat-

ček in razdiral vesele, da so se nasmejali do solz.

Ob pol dvanajstih so bili še vedno vsi skupaj. Nikomur se ni ljubilo spat. Tudi Matvez je bil nocoj širokogrudni; marsikdaj je očital zamudnikom v šoli, da se za smučarja ne spodobi, da bi še veselačil pozno v noč.

»Naše veselice so na klancih pod večnim nebom, kjer je plesišče tisočkrat lepše od onega v zakajenih prostorih.« Tako je govoril, kadar so prihajali zamudniki v šolo. Nocoj pa se je zdelo, kakor da je odložil dostojanstvo smučkega učitelja in se prikradel med ljudi, ki so za ples in pijačo prav tako navdušeni kakor za »belo opojnost!«

V gostilni je dišalo po tobakovem dimu, po vinski pari in prahu. Matvez si je zaželel dobrega zrakca. »Bom kmalu nazaj,« je šepnil plesalki in odprl vrata.

Na hodniku je srečal natakario Nado.

»Gospod Matvez, pismo še vedno čaka na mizi.«

Fant je zdriljal po stopnicah naravnost v obednico. Tam ga je čakalo pismo z rokopisom, ki ga je poznal kakor svojo roko.

Razveselilo ga je kakor vedno. Htel je v svojo sobo, ga odprl in bral:

»... fant moj dragi, zdi se mi, da Te že celo večnost nisem videla. Ca-

kam Te, Tebe pa ni od nikoder. Danes sem žalostna, ker sem imela težke sanje. Sanjalo se mi je, da nisem mogla več zdržati sama in sem se napotila na planino. Pot je bila dolga in snežilo je, da sem komaj hodila. Tako globok sneg je ležal na poti, da se mi je udarilo do kolen. Brez moči sem hodila in spance me je premagoval. Hotela sem se odpotiti pod staro smreko, ko zaslišim sani, ki mi drvijo nasproti. Ti si sedel v njih in vriskal, s Teboj pa je bilo dvoje deklet. Nisem jih poznala. Stisnila sem se k drevesu, ker sem se bala konj; klicala sem Te in Ti mahala, Ti pa me nisi niti slišal, niti opazil. Kakor prikazen so zdrčale sani mimo mene. Tekla sem za njimi in Te klicala po imenu, vendar zaman; izginjale so za ovinkom. Potem sem slišala samo še cingljanje zvončkov in Tvoj veseli smeh. — Vidiš, namesto, da bi se mi sanjalo kaj lepega, da bi Te srečala in se pogovarjala s Teboj, si mi nedosegljiv tudi v sanjah. Vem, da Ti je lepo tam zgoraj in Te ne prosim, da bi prišel. Boš se prišel, če prej ne s pomladjo in takrat bom norela od veselja. Samo to sem Ti hotela povedati, da Te že težko čakam.«

Tako je bral Matvez v svoji sobi. Sedel je na stol, si pokrival obraz z rokami in se zamislil. Žal mu je bilo, da je imela Majda take sanje. Ah, kako bi bil vesel, če bi v resnici prišla!